

Examensrätts- prövning

Teologisk utbildning vid
frikyrkliga seminarier och
vid Umeå universitet

**Examensrättsprövning – Teologisk utbildning vid frikyrkliga seminarier
och vid Umeå universitet**

Producerad av Högskoleverket i juni 1996

Högskoleverkets rapportserie 1996:15 R

ISRN 1400-948X

ISSN HSV-R--96/15--SE

Innehåll: Bedömnings- och utredningsavdelningen

Form: Informationsavdelningen

Tryck: AB PP Print, Stockholm, juni 1996

Förord

Examensrättsprövningar ombesörjs från och med den 1 juli 1995 av Högskoleverket. Verket beslutar om examensrätt för offentliga högskolor och yttrar sig till regeringen i fråga om examensrätt för enskilda utbildningsanordnare.

I föreliggande rapport redovisas prövningar av *teologisk utbildning vid frikyrkliga seminarier och vid Umeå universitet*.

I april 1995 anmodade Utbildningsdepartementet dåvarande Kanslersämbetet att yttra sig över ansökan från *Metodistkyrkans Nordiska Teologiska Seminarium, Överås*, att få utfärda högskoleexamen. Detta ärende överfördes till Högskoleverket när Kanslersämbetet upphörde. Genom remisser i januari och mars 1996 har Utbildningsdepartementet anmodat Högskoleverket att yttra sig över ansökan från *Teologiska Högskolan i Stockholm* om rätt att utfärda teologie kandidatexamen respektive ansökan från *Korteboskolan, Jönköping*, om rätt att utfärda högskoleexamen. *Umeå universitet* har i januari 1996 ansökt om rätt att utfärda teologie kandidatexamen.

Högskoleverket tillkallade i januari 1996 f d universitetskanslern, professor Carl-Gustaf Andrén, Lund, som sakkunnig med professor Gustav Björkstrand, Åbo akademi, som expert och docent Anders Bäckström, Uppsala universitet som sekreterare.

Sakkunniggruppen har gått igenom ansökningarna, studieplaner och övrigt underlagsmaterial och vid besök på högskolorna har överläggningar skett med respektive högskolas ledning. Samtliga utbildningsanordnare har godkänt den text som beskriver deras verksamhet och som ligger till grund för sakkunniggruppens ställningstaganden.

Vid sin bedömning har sakkunniggruppen anknutit till den examensrättsprövning av frikyrkliga teologiska seminarier som skedde 1993 och som redovisats i Kanslersämbetets rapport 1993:1 (De frikyrkliga seminarierna som högskolor - en utredning). Denna prövning ledde till att tre teologiska seminarier fick rätt att utfärda högskoleexamen. I den förevarande rapporten ägnas dock kriterierna för rätt att

utfärda teologie kandidatexamen större uppmärksamhet i och med att två av ansökningarna avser denna examen. Rapporter om examensrättsprövningar förtecknas i slutet av denna rapport.

Sakkunniggruppen har 1996-06-03 avlämnat sin rapport och föreslår att Teologiska Högskolan i Stockholm och Umeå universitet ges rätt att utfärda teologie kandidatexamen om 140 poäng enligt högskoleförordningen.

Nordiska Teologiska Seminariet, Överås anses inte uppfylla de nödvändiga kriterierna för att utfärda högskoleexamen om 80 poäng. Detta har att göra med miljökriteriet och de därmed förknippade frågorna om studeranderekrytering och lärar-kompetens. Gruppen rekommenderar att seminariet inleder ett samarbete med en annan utbildningsinstitution. Inte heller Korteboskolan i

Jönköping uppfyller enligt de sakkunniga de nödvändiga kriterierna för rätt att utfärda högskoleexamen om 80 poäng. Skolan anses dock ha höjt sin kompetens på ett berömvärt sätt, och ett etablerat samarbete med t ex högskolan i Jönköping skulle förändra bedömningsbilden.

Högskoleverket instämmer i sakkunniggruppens bedömning och föreslår i yttrande till Utbildningsdepartementet att Teologiska Högskolan i Stockholm ges rätt att utfärda teologie kandidatexamen om 140 poäng och att ansökningarna från Nordiska Teologiska Seminariet och Korteboskolan avslås. Umeå universitet ges rätt att utfärda teologie kandidatexamen om 140 poäng.

Stockholm i juni 1996

Agneta Bladh
generaldirektör

Innehållsförteckning

1	Inledning	6
2	Utredningens bakgrund	7
3	Förutsättningar och kriterier	9
3.1	Begreppet ämne	9
3.2	Lärarkompetens; kompetensutveckling	10
3.3	Behörighet och antagning	11
3.4	Utvärdering och kvalitetssäkring	12
3.5	Ämnesdjup och ämnesbredd	12
3.6	Kritisk och kreativ miljö	13
3.7	Bibliotek och litteraturförsörjning	13
3.8	Lokaler och utrustning	13
3.9	Internationalisering	14
3.10	Övergångsmöjligheter till forskarutbildning	14
4	Ansökningarna – en genomgång	15
4.1	Lärarkompetensen	15
4.2	Behörighetskraven	17
4.3	Studiemiljön	18
4.4	Utvärdering och kvalitetssäkring	20
4.5	Utbildningens organisation och omfattning	20
4.6	Utbildningens bredd och djup	23
4.7	Bibliotek och litteraturförsörjning	24
4.8	Internationalisering	25
4.9	Övergång till forskarutbildning	26
4.10	Sammanställning	27
5	Ansökningarna – en prövning	28
5.1	Inledning	28
5.2	Relationen mellan 140 och 160 poäng	29
5.3	Teologiska Högskolan i Stockholm – en prövning	30
5.4	Religionsvetenskapliga institutionen vid Umeå universitet – en prövning	31
5.5	Nordiska Teologiska Seminariet, Överås - en prövning	32
5.6	Korteboskolan - en prövning	33
5.7	Förslag	34
6	Bilaga	35
	Sammanställning av verksamhetsmål och utbildningsorganisation	35

I Inledning

Till
Högskoleverket.

Högskoleverket utsåg den 25 januari 1996 f d universitetskanslern professor Carl-Gustaf Andréén, Lund att som sakkunnig biträda verket med granskning av ansökan från Metodistkyrkans Nordiska Teologiska Seminarium (NTS) om rätt att utfärda högskoleexamen om 80 poäng, ansökan från Umeå universitet om rätt att utfärda teologie kandidatexamen om 140 poäng och ansökan från Teologiska Högskolan i Stockholm om rätt att utfärda teologie kandidatexamen om 140 och 160 poäng. Till expert vid granskningen förordnades ordföranden i Finlands akademi, professor Gustav Björkstrand, Åbo och till sekreterare docent Anders Bäckström, Uppsala universitet. Genom tilläggsbeslut den 29/3 1996 uppdrogs åt samma grupp att granska ansökan från Korteboskolan

i Jönköping om rätt att utfärda högskoleexamen om 80 poäng.

De inkomna ansökningarna med underlagsmaterial och senare gjorda kompletteringar har genomgått och granskats av gruppen som också har besökt de fyra utbildningsinstitutionerna. Vi har också besiktigt och bedömt lokaler, bibliotek och utrustning. De i betänkandet publicerade beskrivningarna av utbildningsinstitutionerna har granskats och godkänts av respektive ledning.

Vi får härmed överlämna vårt betänkande *Examensrättsprövning – Teologisk utbildning vid frikyrkliga seminarier och vid Umeå universitet.*

Lund, Uppsala och Åbo den 3/6
1996

Carl-Gustaf Andréén
Gustav Björkstrand
/Anders Bäckström

2 Utredningens bakgrund

De frikyrkliga seminarierna har under 1900-talet utvecklats mot allt högre grad av högskolemässighet. Detta märks inte minst genom de skärpta antagningskraven, förlängningen av utbildningarna till fyra år samt investeringarna i nya lokaler och bibliotek. Behovet av en kvalitativt högtstående utbildning har framförts inte minst från studerandehåll. Mot den bakgrunden kan man förstå strävan efter ökad högskolemässighet. På motsvarande sätt har religionsvetenskapens ställning förstärkts inom högskolans ram. Nu har inte bara de teologiska fakulteterna i Lund och Uppsala möjlighet att utfärda teologie kandidatexamen. Den rätten fick Göteborgs universitet år 1994 motsvarande 140 poäng. Religionsvetenskaplig utbildning ges dessutom vid Linköpings, Stockholms och Umeå universitet, samt vid Högskolan Dalarna, högskolorna i Jönköping, Gävle/Sandviken, Karlstad, Kristianstad, Luleå, Växjö samt vid Mitthögskolan. I detta betänkande behandlas en ansökan från universitetet i Umeå om rätt att utfärda teologie kandidatexamen motsvarande 140 poäng.

Genom högskolereformen Fria universitet och högskolor, Ds 1992:1,

öppnades möjligheten för fria utbildningsanordnare att ansöka om rätt att utfärda högskoleexamina. I högskoleförordningen (HF 1993:100, bilaga 3) anges att följande högskoleexamina skall vara möjliga, 1) Högskoleexamen efter studier om 80 poäng, 2) Kandidatexamen efter studier om minst 120 poäng. I fördjupningsstudierna upp till 60-poängsnivån i ett ämne skall ett självständigt arbete om 10 poäng ingå, 3) Magisterexamen efter studier om minst 160 poäng. I fördjupningsstudierna upp till 80-poängsnivån i ett ämne skall ett självständigt arbete om 20 poäng eller två om vardera 10 poäng ingå och 4) Yrkesexamina med delvis olika forskar- och utbildningsorganisationer.

Detta var bakgrunden till att de frikyrkliga seminarierna i Sverige hos regeringen ansökte om examensrätt och om statsbidrag för verksamheten år 1992. Efter det att universitetskanslerns granskningsgrupp bedömt förhållanden vid de olika institutionerna lämnades följande förslag till regeringen. (Analysen finns återgiven i rapporten *De frikyrkliga seminarierna som högskolor – en utredning*. Kanslersämbetets rapport 1993:1). Teologiska Högskolan i

Stockholm (Svenska Missionsförbundet och Svenska Baptistsamfundet) ansågs uppfylla fordringarna och borde därför tilldelas rätt att utfärda högskoleexamen om 80 poäng enligt högskoleförordningen. Däremot avstyrktes Teologiska Högskolans ansökan om rätt att utfärda teologie kandidatexamen. Johannelunds Teologiska Institut (Evangeliska Fosterlandsstiftelsen) och Örebro Missionsskola (Örebromissionen) ansågs uppfylla fordringarna för högskoleexamen om 80 poäng först då bekännelse- eller konfessionskravet för lärare och studerande hade avvecklats. Då detta hade åtgärdats borde dock rätt att utfärda högskoleexamen om 80 poäng kunna tilldelas också dessa seminarier. Övriga sökande ansågs inte uppfylla kravet på högskolemässighet. I oktober 1993 beslutade regeringen att tilldela Teologiska Högskolan i Stockholm rätt att utfärda högskoleexamen om 80 poäng samt efter förhandlingar att tilldela Örebro Missionsskola och Johannelunds Teologiska Institut samma rätt. Kontrakten kom att löpa i fem år och statsbidrag fogades till beslutet. Deras examensrätt finns återgiven i Förordning om tillstånd att utfärda vissa examina (SFS 1993:956).

Ansökningarna

Eftersom inte alla ansökningar gav önskvärt resultat har tre institutioner återkommit med ansökningar hos

regeringen. Det gäller Teologiska Högskolan i Stockholm som har förnyat sin ansökan om rätt att utfärda teologie kandidatexamen om 140 och 160 poäng samt Nordiska Teologiska Seminariet (NTS), Överås, i Göteborg och Korteboskolan i Jönköping som ansöker om rätt att utfärda högskoleexamen om 80 poäng samt statsbidrag för driften av verksamheten.

Dessutom ansöker Umeå universitet om rätt att utfärda teologie kandidatexamen motsvarande 140 poäng. Den ansökan behandlas också i detta sammanhang.

Uppdrag och arbetsgång

Regeringen har uppdragit åt Högskoleverket att yttra sig över ansökningarna från de enskilda utbildningsanordnarna. Under tecknade har genom beslut av Högskoleverket fått i uppdrag att ta fram underlag för yttrandet. För detta syfte har samtliga studieplaner och övriga handlingar som de teologiska seminarierna och universitetet i Umeå har åberopat genomgått och sammanställts. Vid besök vid de olika utbildningsanordnarna har de uppgjorda sammanställningarna granskats och reviderats. Samtliga utbildningsanordnare har godkänt den text som beskriver deras verksamhet och som ligger som grund för våra ställningstaganden.

3 Förutsättningar och kriterier

De kriterier som vi anser bör uppfyllas för att kvalitetskraven skall tillgodoses har redovisats i kapitel 2 i den ovan nämnda rapporten *De frikyrkliga seminarierna som högskolor – en utredning*. Därför skall dessa endast kortfattat återges här.

3.1 Begreppet ämne

Begreppet ämne kan innehålla flera aspekter. Det kan vara en utbildning med egen forskarorganisation. Vid teologisk fakultet utgörs forskarämnena av Nya testamentets exegetik, Gamla testamentets exegetik, Religionshistoria, Kyrkohistoria, Missionsvetenskap, Kyrko- och samskapsvetenskap (Kyrkovetenskap), Tros- och livsåskådningsvetenskap, Etik, Religionsfilosofi, Religionspsykologi och Religionssociologi. Dessutom tillkommer forskarämnena Judaistik och Islamologi. Dessa grupperas dock samman till ämnesområden eller avdelningar med ansvar för den grundläggande utbildningen, dvs till ämnesområden med inriktning på exegetisk teologi, systematisk teologi, historisk teologi, religionshistoria och religionsbetädningsvetenskap. När de frikyrkliga seminarierna skildras är det rimligare att i stället tala om religionsvetenskapen

som ett sammanhållande tema för ämnesområdet. Där kan likheter med journalistutbildningen iakttagas. Det beror på att de frikyrkliga seminarierna inte håller sig med en egen forskarorganisation.

Ett liknande resonemang kan anföras då de religionsvetenskapliga avdelningarna i Umeå och Göteborg berörs. Den religionsvetenskapliga institutionen i Umeå tillhör Humanistisk fakultet och den uppbyggda forskarorganisationen kan inte sägas vara knuten till enskilda forskarämnen inom religionsvetenskapen utan snarare till religionsvetenskapen i mer övergripande mening. Detta hindrar inte att verksamheten bedrivs med en särskild profil. Då det gäller ansökningarna om examensrätt bör en differentiering göras mellan å ena sidan Teologiska Högskolan i Stockholm och Umeå universitet och å andra sidan Överås Teologiska Seminarium och Korteboskolan. De senare kan lämpligen ses som undervisningsinstitutioner som förvaltar ett ämnesområde, dvs religionsvetenskapen. De förra grundar sig på en utbildningsorganisation som mer liknar de teologiska fakulteterna med disputerade "ämnesområdesföreträdare" och med

professors- respektive docentkompetent ledning. I detta fall kan man tala om institutioner med mer differentierad ämnesundervisning medan forskarorganisationen fortfarande är relaterad till det vidare ämnesområde som religionsvetenskapen innebär.

3.2 Lärarkompetens; kompetensutveckling

Högskolelagen (HL 1992:1434) föreskriver att verksamheten vid högskolan ”skall bedrivas så att det finns ett nära samband mellan forskning och utbildning” (1 kap 3 §). För högskolans utbildning innebär detta att den skall vila på vetenskaplig eller konstnärlig grund samt på beprövad erfarenhet (2 §). I linje med denna uppfattning fastställer HL (3 kap 2 §) att ”endast den som visat vetenskaplig och pedagogisk skicklighet får ges tjänst som professor”. Det samma gäller tjänst som högskolelektor. Det innebär att avlagd doktorsexamen är ett krav liksom förtrogenhet med undervisning och handledning. För adjunktstjänster gäller dock examen från grundläggande högskoleutbildning (motvarande) jämte pedagogisk skicklighet. Dessutom gäller enligt HF att den sökandes allmänna lämplighet för tjänsten måste prövas. Villkor av politisk, religiös eller annan ideologisk art får inte uppställas.

Då vi skall precisera vad som är utmärkande för högskolans undervisning och utbildning är det därför naturligt, att som ett särskilt kriterium markera kravet på lärarnas vetenskapliga kompetens och kvalitet. Till detta hör också möjligheten att upprätthålla och vidareutveckla denna kompetens. Förutom krav på vetenskaplig skolning ställs krav på pedagogisk skicklighet och allmän lämplighet för tjänsten. Den pedagogiska skickligheten skall vara väl dokumenterad på samma sätt som den vetenskapliga.

För att en utbildning skall kunna karakteriseras som högskoleutbildning krävs därför en kvalificerad lärarkompetens. Normalt måste det enligt vår uppfattning finnas minst två lärare med genomgången forskarutbildning inom varje *ämne* om kandidatexamen eller magisterexamen på 160-poängsnivån skall kunna utfärdas. Denna ordning grundar sig på utredningen ”Magisterexamen vid vissa högskolor”, DS 1992:127. Däremot är det också fullt möjligt att använda sig av begreppet *ämnesområde*. Med ämnesområde inom religionsvetenskapen avses de fem avdelningar som nämndes ovan. Vi menar att det är rimligare att använda sig av begreppet ämnesområde då examination motsvarande kandidatexamen övervägs. Då kandidatexamen på 120-poängsnivån

diskuteras räcker det dock med minst en disputerad lärare inom ämnesområdet och inte inom forskarämnet. Både kandidat- och magisterexamen skall avslutas med ett examensarbete om 10 respektive 20 poäng. Även om dessa arbeten inte nödvändigtvis är av forskarförberedande karaktär är de dock av den storleksordningen att handledningen bör omhändertas av forskarutbildade lärare.

Samtidigt bör antalet lärare med doktorsgrad stå i proportion till den nivå examen avser. Enligt HF, bilaga 3, anges endast att ”högskoleexamen uppnås efter fullgjorda kursfordringar om sammanlagt minst 80 poäng med viss inriktning enligt respektive högskolas närmare bestämmande”. I den mån högskolan avser att examinera på 80-poängsnivån är det acceptabelt att lärare motsvarande adjunktstjänster återfinns, som kan tillsättas efter delvis andra kriterier än lektorstjänster. Det är dock nödvändigt att utbildningsinstitutioner med en bredare ämnesdefinition också leds av minst två forskarutbildade lärare. Dessa skall svara för undervisningens forskningsanknytning, bedriva egen forskning och svara för utvecklingsarbetet vid institutionen ifråga. De skall ha god relation till forskarsamhället i övrigt.

3.3 Behörighet och antagning

I högskoleförordningen 8 kap anges vissa generella regler rörande tillträde till grundläggande utbildning vid universitet och högskolor. I § 2 föreskrivs:

För att bli antagen till grundläggande högskoleutbildning krävs att sökanden har allmän behörighet och dessutom den särskilda behörighet som kan vara föreskriven.

Den allmänna behörigheten består i att den sökande fullföljt svensk eller utländsk gymnasieutbildning eller motsvarande. Den särskilda behörigheten består i de krav på särskilda förkunskaper som högskolan uppställer för den aktuella utbildningen.

Ovan angivna behörighetskrav är av grundläggande karaktär och vill skapa garantier för att den sökande för det första har uppnått en viss given kunskapsnivå av både allmän och särskild art och därmed skall ha möjlighet att följa undervisningen, och för det andra endast kommer att prövas och antas med utgångspunkt i kunskaps- och färdighetskompetens utan hänsynstagande till andra kvalifikationer. Med andra kvalifikationer avses politisk, religiös eller annan ideologisk uppfattning, som kan anses kvalificera före eller vid sidan om kunskap och färdighet.

Detta är en markering som helt avsluter sig till vad som sagts om tillträdet till högre studier av FN och Europa-rådet i de olika dokumenten om mänskliga rättigheter. Ett viktigt kriterium för bedömningen av en utbildnings högskolekaraktär är alltså tillämpningen av HF:s bestämmelser om behörighet och antagning.

3.4 Utvärdering och kvalitetssäkring

Utbildningsministern har i proposition 1992/93:1 kap 10 ”kvalitet och utvärdering” framhållit att en viktig del av högskolans verksamhet är att den har ett väl fungerande system för kvalitetskontroll. Ministern skriver: ”En fungerande kvalitetssäkring för grundutbildningen är en nödvändig förutsättning för en resurstilldelning som i huvudsak bygger på kvantitativa resultat”. I den interna utvärderingsverksamheten är det viktigt att varje högskolestyrelse tillser att ”det utarbetas planer/program/strategier för en systematisk och kontinuerlig utvärderingsverksamhet”. Denna typ av utvärderingar är i dag en självklar del av högskolans verksamhet. I högskolelagens 1 kapitel 4 paragraf sägs: ”Verksamheten skall avpassas så att en hög kvalitet nås, såväl i utbildningen som i forskningen och det konstnärliga utvecklingsarbetet. Det är en gemensam

angelägenhet för högskolornas personal och studenterna vid högskolorna att de tillgängliga resurserna utnyttjas effektivt för att hålla hög kvalitet i verksamheten”. I Lag om tillstånd att utfärda vissa examina (SFS 1993:792) föreskrivs också i femte paragrafen: ”En enskild utbildningsanordnare som fått tillstånd att utfärda examina är skyldig att medverka i uppföljningar och utvärderingar av utbildningen”. Mot den bakgrunden har Högskoleverket givit ut riktlinjer för granskning och bedömning av kvalitetsarbete vid universitet och högskolor (rapport nr 1995:1R).

3.5 Ämnesdjup och ämnesbredd

För att fordringarna för examen på kandidat- och magisternivå skall uppfyllas krävs vidare att undervisningen både innebär en breddning och fördjupning. Kravet på fördjupning leder till att de studerande på ett tidigt stadium skall kunna identifiera ett problem som är relaterat till ett ämne. Fördjupningen skall ske både genom ämnesmässiga fördjupningsstudier och genom ett problemorienterat uppsatsarbete.

Kravet på ämnesfördjupning bör kompletteras med kravet på ämnesbredd. Det handlar om den vetenskapliga totalmiljö i vilken det

enskilda ämnet finns. Det innebär att inte bara religionsvetenskapens områden bör belysas väl utan att relationen mellan religionsvetenskap och näraliggande vetenskapsområden också hålls öppen. På detta sätt vidgas de studerandes möjligheter att välja fördjupningsämne.

3.6 Kritisk och kreativ miljö

En god och stimulerande arbetsmiljö utgör en förutsättning för att högskolornas lärare och studerande skall fungera på bästa sätt. Ett rikt spektrum av ämnen relaterade till varandra har alltid uppfattats som pådrivande och stimulerande för att åstadkomma en kvalitativt god utbildning. Därmed bereds lärare och studerande utvecklande kontakter över ämnes- och institutionsgränser. Det hör till universitetets idé att söka famna så mycket som möjligt av den enorma kunskapsmassan som är grunden för vår världsbild och samtidigt försöka göra så många som möjligt – särskilt inom den egna lärar- och forskarkåren – och därmed de studerande delaktiga av denna. Storleken på högskolan, dvs antalet lärare och studerande, är därför inte utan betydelse. Ett betydelsefullt kriterium är därför en kvalitativt intellektuell miljö som i enlighet med HL 1 kap § 9 anger att ”den grundläggande högskoleutbildningen skall, utöver

kunskaper och färdigheter, ge studenterna förmåga till självständig och kritisk bedömning, förmåga att självständigt lösa problem samt förmåga att följa kunskapsutvecklingen, allt inom det område som utbildningen avser. Utbildningen bör också utveckla studenternas förmåga till informationsutbyte på vetenskaplig nivå”.

3.7 Bibliotek och litteraturförsörjning

Inom alla ämnesområden är god tillgång till vetenskaplig litteratur nödvändig. Det gäller inte endast aktuell facklitteratur inom de ämnesområden som utbildningen är inriktad på. Det gäller också historiskt material liksom de senaste rönen inom forskningen. Tillgång till goda sökmöjligheter i litteratur- och tidskriftsdata-baser är numera också en nödvändighet. Nära tillgång till material ökar förutsättningen för att studenten får både perspektiv på sina ämnesstudier och djup i sitt examensarbete. En god litteraturförsörjning och tillgång till tidskrifter är nödvändig vid en högskoleutbildning.

3.8 Lokaler och utrustning

Tillgång till ändamålsenliga undervisningslokaler och adekvat utrustning för att bedriva en effektiv

undervisning är också viktig. Lärarna bör ha tillgång till egna tjäns-terum utrustade med persondatorer och de studerande bör, i anslutning till biblioteken, ha tillgång till arbetsplatser och persondatorer. Detta är viktigt för miljöaspekten eftersom lärare och studenter då kan mötas på samma arbetsplats. Goda utrymmen gör att grupparbete och ”kamratundervisning” också stimuleras. En god arbetsmiljö är också viktigt för de studerandes möjlighet att arbeta med redovisningar och uppsatser.

3.9 Internationalisering

Vi anser också att ett internationellt perspektiv i grundutbildningen är en viktig och oeftergivlig kvalitetsaspekt. Denna aspekt har sin naturliga utgångspunkt i den forskning som bedrivs inom ämnesområdet och som alltid har en självklar internationell orientering. Den märks dock tydligast i institutionens liv genom ett utvecklat lärarutbyte med motsvarande undervisningsinstitutioner i andra länder. Den bör också ta sig uttryck i ett internationellt utbyte av studerande och avtal som gör att utbildningen vid utländska utbildningsinstitutioner kan tillgodoräknas i Sverige, t ex genom Nordplus eller ERASMUS/SOK-RATES-projekt. Ett kontinuerligt internationellt utbyte av lärare och studenter skapar en internationell

miljö som främjar djup och bredd i undervisningen. En högskoleutbildning har därför alltid en naturlig internationell orientering.

3.10 Övergångsmöjligheter till forskarutbildning

Enligt högskoleförordningens intentioner skall en utbildning som leder till magisterexamen självklart vara relaterad till en forskarutbildning. Detta markerar fördjupningsstudiernas vetenskapliga sammanhang. Även om dessa krav inte är lika markerade då utbildning till kandidatexamen diskuteras är intentionen i grunden densamma. En utbildning som leder till kandidatexamen skall genom fördjupningsstudier och examensarbete i princip ge grunden för forskarutbildning. Därför skall en högskola som ger examen på dessa nivåer ha möjlighet att meddela eller förmedla forskarutbildning. Om institutionen eller högskolan själv inte har en egen uppbyggd forskarorganisation kan sådana möjligheter säkras genom samverkan med universitet och högskolor med forskarutbildning. Undervisning som leder till högskoleexamen på 80-poängsnivån har inte samma direkta krav på relatering till forskarutbildning. Det är en utbildning som bör ges en viss profil genom att 5-10 poäng reserveras för fördjupningsstudier och uppsatsarbete. Dessa är dock inte forskarförberedande.

4 Ansökningarna – en genomgång

Fyra ansökningar om examensrätt behandlas i det följande varav två avser högskoleexamen om 80 poäng och två teologie kandidatexamen. Även om samma kriterier kan tillämpas på alla fyra sökande avser ansökningarna dock olika utbildningsnivåer. För att tydliggöra dessa nivåskillnader behandlas därför ansökningarna var för sig.

4.1 Lärarkompetensen

För universitet och högskolor är forskarkompetens, dvs genomgången forskarutbildning, ett självklart behörighetskrav för flertalet lärartjänster liksom för många av dem som har engagerats i undervisningen som timlärare. Dessutom förutsätts att lärare vid högskolan fortsätter och vidareutvecklar sina forskningsaktiviteter.

De frikyrkliga teologiska seminarierna har under 1990-talet byggt ut sin kompetens på lärarsidan. Då ansökningarna om examensrätt behandlades år 1993 fanns få fasta lärartjänster med forskarutbildade lärare. I dag har betydligt fler lärare doktorsexamen och fler bedriver dessutom egen forskning eller är indragna i forskarutbildning. Vid

Nordiska Teologiska Seminariet i Göteborg, Överås, är denna utveckling dock minst märkbar. Vid detta seminarium finns en lärare som har teologie licentiatexamen med avsikt att fullfölja till doktorsexamen, en lärare som har teologie kandidatexamen samt deltar i forskarutbildning och en som deltar i en ”Doctor of Ministry Course”. Vid Korteboskolan i Jönköping fanns endast en lärare med utländsk masterexamen anställd 1993. I dag finns en heltidsanställd och en halvtidsanställd lärare med doktorsexamen, två har en utländsk masterexamen och ytterligare en har teologie kandidatexamen med pågående forskarutbildning.

Den största förändringen finns vid Teologiska Högskolan i Stockholm som år 1993 endast hade två lärare med doktorsexamen anställda samt en lärare med masterexamen. I maj 1996 har 10 befattningshavare doktorsexamen och en av dessa docentkompetens. Dessutom finns en lärare med masterexamen, en med teologie licentiatexamen och en med teologie kandidatexamen med pågående forskarutbildning. Syftet med kompetenshöjningen har varit att alla ämnesområden skall företrädas av disputerade lärare som själva bedriver

eller har kontakt med pågående forskning. Det stora antalet forskningsprojekt som lärarna dessutom är indragna i visar att Teologiska Högskolan i Stockholm på ett medvetet sätt har sökt sammanlänka forskning och utbildning. Grunden har varit ansökan om rätt att utfärda teologie kandidatexamen.

Den religionsvetenskapliga institutionen vid Umeå universitet har tidigare examinerat inom ramen för filosofie kandidatexamen och har inte tidigare ansökt om examensrätt inom det teologiska fältet. Vid avdelningen finns fyra lärartjänster med disputerade innehavare vid avdelningarna för tros- och livsåskådningsvetenskap, religionshistoria och kristendomens historia samt en lektorstjänst i exegetisk teologi under tillsättning. Inom religionsvetenskapen finns en personlig professur och ett halvt universitetslektorat under tillsättning. Ytterligare två lärare med teologie kandidatexamen avser att fullfölja till doktorsexamen. Samtliga lärare är indragna i egna eller ämnesövergripande forskningsprojekt. Den religionsvetenskapliga avdelningen blev egen institution 1/7 1994 och har under de senaste åren byggt upp sin lärarkompetens väsentligt.

Genomgången visar att Nordiska Teologiska Seminariet, Överås och Korteboskolan i första hand är att

betrakta som undervisande institutioner och att deras ansökningar följaktligen avser högskoleexamen om 80 poäng. Lärartjänsterna är att betrakta som undervisningstjänster med ca 400 timmar per läsår. Korteboskolan tillämpar dock sabbatstermin vart sjunde år. Även vid den religionsvetenskapliga institutionen i Umeå är undervisningsuttaget fyra 400 timmar per läsår. I den mån interna eller externa medel finns tillgängliga för forskning och utvecklingsarbete ges dock en nedsättning av undervisningsskyldigheten till förmån för forskning. Förhållandena är annorlunda vid Teologiska Högskolan i Stockholm där lärarna har en undervisningsskyldighet motsvarande ca 300 timmar per läsår och flertalet lärare har dessutom tillgång till externa eller interna medel för forsknings- och utvecklingsarbete. I Umeå tillsätts lärartjänsterna enligt gängse kriterier vid högskolan medan Teologiska Högskolan i Stockholm fortfarande överväger tillsättning genom sakkunnigförfarande. Vid THS tillämpas högskoleförordningens kriterier om vetenskaplig och pedagogisk skicklighet till lika delar även om lämpligheten för tjänsten inte är en oväsentlig del. Liknande tillsättningsförfarande gäller numera också vid Korteboskolan och vid NTS, Överås även om konfessionstillhörigheten utgör en av flera lämplighetskriterier.

Genomgången visar vidare att NTS, Överås inte uppfyller kravet på två disputerade fast anställda lärare men att Korteboskolan har uppnått den nivån. THS uppfyller kravet på lärarkompetens inom alla fem ämnesområdena även om det kan noteras att fem disputerade lärare undervisar i systematisk teologi, två i exegetisk teologi, en i religionshistoria och endast en halv lektorstjänst finns inrättad i religionsbeteendevetenskap och i historisk teologi vardera. I Umeå finns tjänster inom alla fem ämnesområdena. Det noteras att både THS och den religionsvetenskapliga institutionen i Umeå har docent- eller professorskompetenta befattningshavare. Det noteras också att undervisningsuttaget är högt vid den religionsvetenskapliga institutionen i Umeå.

4.2 Behörighetskraven

HF:s krav på allmän och särskild behörighet för tillträde till högskolestudier har sedan länge beaktats och tillämpats som krav för tillträde till utbildningen vid de teologiska seminarierna. Dessa behörighetskrav kvarstår oförändrade. Korteboskolan hade dock år 1993 ett tydligt krav på bekännelse för tillträde till utbildningen. Detta berodde på att utbildningen syftade till pastors-tjänst inom samfundet. Vid NTS, Överås har religiös tillhörighet i mer allmän mening förutsatts. Båda

utbildningsanordnarna välkomnar numera studerande som förbereder sig för andra yrken än pastorsyrket inom respektive samfund. Detta markeras i antagningsbestämmelserna av att behörigheten till studier och behörigheten till pastorstjänst inom samfundet i fråga nu har separerats. Vid Korteboskolan och vid Överås finns fn studerande från fem olika samfund. Den påbörjade utvecklingen mot större öppenhet har därmed förstärkts ytterligare.

Vid Teologiska Högskolan i Stockholm var behörighetskraven separerade redan år 1993. Antagningen till utbildningen har sedan dess bredats än mer och studerande från åtminstone fem olika samfund följer utbildningen. Antagningen av studerande i Umeå följer högskolans allmänna behörighetskrav. Inga begränsningar tillämpas.

De allmänna och särskilda behörighetskraven uppfylls således på ett oproblematiskt sätt vid samtliga utbildningar. Teologiska Högskolan i Stockholm har inga övriga behörighetskrav och Korteboskolan har släppt på kravet på personlig bekännelse för tillträde till utbildningen som sådan. Vid NTS, Överås finns den allmänna bestämmelsen om religiös tillhörighet kvar som behörighetskrav. Den tillämpas dock endast i vid mening. Den tendens som noterades år 1993 mot större öppenhet

vad avser tillträdet till seminarierna har således fått påtagliga praktiska nedslag.

4.3 Studiemiljön

De teologiska seminarierna utgör små studiemiljöer. Vid NTS, Överås examineras i genomsnitt 3 och vid Korteboskolan 9 studerande per år. Även om antalet lärartjänster har ökat återfinns fortfarande endast 5 deltidstjänster vid NTS, Överås och 7 hel- eller deltidstjänster vid Korteboskolan. Vid Korteboskolan finns dessutom tre lärare anställda på mindre än halvtid. De räknas inte i föreliggande statistik men utgör naturligtvis en tillgång i studiemiljön. Det bör dock framhållas att andra utbildningar ges i eller i nära anslutning till seminarierna. Det gäller distansutbildningar och fortbildning för tjänstgörande pastorer samt bibellinjebildning. Totalt fanns läsåret 1995/96 30 studerande vid NTS, Överås och omkring 70 elever närvarande vid Korteboskolan.

Vid Teologiska Högskolan i Stockholm fanns däremot totalt 105 studerande inskrivna på längre kurser. Till detta kommer ca 100 studerande som deltar i en eller flera fristående kurser samt ett 30-tal i distansprogrammet (teologisk grundkurs), dvs sammanlagt 235 studerande. Dessutom finns ca 140 elever

vid den angränsande folkhögskolan i Lidingö, som utbildar fritidspedagoger, diakoner och u-landsarbetare. Genom det etablerade samarbetet med universiteten i Stockholm och Uppsala vidgas kontaktytan och genom samarbete med Teologiska fakulteten i Uppsala kring forskarutbildningen breddas studiemiljön ytterligare. THS har dessutom utformat ett medvetet program för att utveckla studiemiljöns kreativa sida. Det bör i anslutning här till noteras att könsfördelningen vid seminarierna är god. Vid THS och vid seminarierna utgör den kvinnliga andelen ca 50 %.

Den religionsvetenskapliga institutionen i Umeå utbildar framförallt på AB-nivå (grundkurs) och på C- och D-nivå samt för lärarutbildningens behov. Totalt fanns läsåret 1995/96 400 årsstudieplatser vid institutionen. Till detta kommer deltidsstuderande och studerande som följer andra program. Den religionsvetenskapliga institutionen är den tredje största vid Humanistisk fakultet i Umeå. Genomströmningen beräknas till ca 75%. Närheten till universitetets övriga studerandegrupper bidrar till den kreativa studiemiljön. Institutionen disponerar för närvarande funktionsdugliga lokaler i barackområdet. Att skapa en mer sammanhållen studiemiljö med närhet till föreläsning- och

seminarielokaler, liksom till referensbibliotek och uppehållslokaler för de studerande, är dock nödvändigt. Sådana planer finns också.

Vid de teologiska seminarierna och vid THS är lokalerna nybyggda, eller restaurerade. De är ändamålsenliga och väl utrustade. Utrymmena ger en trivsamt och stimulerande studiemiljö och erbjuder också möjligheter till fritidssysselsättningar. Den lilla miljön har också den fördelen att kontakter mellan lärare och studerande och mellan de studerande inbördes är enkla att etablera och utveckla. Säkert är detta en bidragande orsak till att genomströmningen är god, sällan under 80% och oftast omkring 90%.

En liten studiemiljö kan innebära en risk för isolering. Om flertalet studerande tillhör samma studieinriktning kan det dessutom bli svårt att på ett naturligt sätt utveckla kontakter över ämnes- och studiegränser. Detta gäller i viss utsträckning också lärarna. Den befruktande dialogen med företrädare för andra studieinriktningar kan bli begränsad. Både vid NTS, Överås och vid Korteboskolan finns planer på ett mer utvecklat samarbete med Göteborgs universitet respektive Jönköpings högskola. Vid högskolan i Jönköping finns för närvarande två högskolelektorer anställda för utbildning i religionsvetenskap.

Religionsvetenskaplig utbildning ges delvis i samarbete med Teologiska fakulteten i Lund. Även om företrädare för Göteborgs universitet deltar i undervisningen vid Överås och samarbetsplaner finns kan man inte komma ifrån att särskilt NTS, Överås utgör en mycket liten studiemiljö och att detta delvis också gäller Korteboskolan. Ett formaliserat samarbete mellan de teologiska seminarierna och med Göteborgs universitet respektive högskolan i Jönköping, alternativt de teologiska fakulteterna i Lund och Uppsala, skulle således bidra till att bredda studiemiljön.

Även om de båda seminarierna har utåtriktade kontakter mot angränsande och internationella utbildningar, och även om annan kursverksamhet förekommer, är den begränsade studiemiljön ett problem. Detta problem är tydligast vid Nordiska Teologiska Seminariet, Överås, som trots sin nordiska karaktär endast har 30 studerande och inkluderat de distansstuderande endast examinerar 3 studerande årligen. Vid Korteboskolan, som har 30 studerande på pastorsutbildningen (totalt 70 studerande), är problemet också påtagligt och ett etablerat samarbete med högskolan i Jönköping skulle väsentligt förändra dessa förutsättningar. Vid Teologiska Högskolan i Stockholm samt vid den

religionsvetenskapliga institutionen i Umeå finns inte dessa problem. Det totala studerandeantalet är vid dessa institutioner omkring 250 respektive 450 och lärarkårerna uppgår vid THS till 17 personer, varav 11 har högre examen (en tjänst vakant), och vid religionsvetenskapliga institutionen i Umeå till 8, varav 6 har högre examen. Närheten till angränsande utbildningar i institutionernas närhet bidrar också till denna bedömning.

4.4 Utvärdering och kvalitetssäkring

Som påpekades ovan är det viktigt att all högskoleverksamhet utvärderas. För att säkra kvaliteten i utbildningen måste utvärderingarna vara formaliserade och bli ett regelbundet återkommande inslag i verksamheten. För att kunna bedriva en högskoleutbildning av god kvalitet krävs enligt vår mening, att kvalitetssäkrings- och utvärderingsverksamheten ägnas stor uppmärksamhet. Så sker vid Teologiska Högskolan i Stockholm och vid religionsvetenskapliga institutionen i Umeå. Detta sker också vid NTS, Överås och vid Korteboskolan som dessutom har årliga totala utvärderingar med personal och studerande närvarande. Resultatet av utvärderingarna kan ge underlag för kursplanerevision.

4.5 Utbildningens organisation och omfattning

Utbildningarna vid de fria seminarierna förlängdes till tre respektive fyra år under 1980-talet. I utbildningarna ingick i allmänhet ett inledande bibelår vid folkhögskola, omfattande praktik i församling och praktiskt yrkesförberedande kursmoment. I samband med prövningen av utbildningarnas organisation och omfattning år 1993 konstaterades vad gäller utbildningarna att efter reduktion av folkhögskolekurser, som betraktas som högskoleförberedande kurser, liksom av yrkesförberedande kurser och praktik, så återstod för NTS, Överås och Teologiska Högskolan i Stockholm en utbildning som gott och väl motsvarade 80 poäng men att Korteboskolan inte uppnådde den nivån. Av de ansökningar som NTS, Överås och Korteboskolan har insänt framgår att båda utbildningsanordnarna har bearbetat kursplanerna. NTS, Överås har låtit den förberedande bibellinjen vid folkhögskola utgå och detsamma gäller den avslutande sk konferensstudiekursen endast avsedd för pastorer i tjänst. Dessutom har den tidigare fördjupningskursen, som bestod av litteraturstudier och mindre uppsats, delvis ersatts av ett examensarbete på 10 poäng. Praktik och andra direkt yrkesförberedande moment har räknats bort. På så sätt har ett teologiskt program om 140

poäng uppnåtts. Genom att anpassa kurserna till högskolans 5 respektive 10-poängsmoduler har större möjlighet till tillgodoräkning mellan olika utbildningar uppnåtts. De teologiska fakulteterna tillgodoräknar 90 poäng inom ramen för teologie kandidatexamen. Det är ingen tvekan om att det akademiska studiet genom omorganisationen har tydliggjorts och att 80-poängsnivån väl uppnås.

Vid Korteboskolan pågår ett revisionsarbete som också syftar till att klargöra vilka moment som har mer renodlad akademisk karaktär. Utbildningen förlängdes läsåret 1992/93 till fyra år, men som konstaterades vid förra genomgången utgjordes två läsår (80 poäng) av bibelinjen vid folkhögskola eller av församlingspraktik. I den studieplan som har utarbetats inför läsåret 1996/97 har det bibelår som tidigare varit integrerat med seminarieutbildningen nu skiljts från denna och bedrivs nu enbart som en folkhögskolekurs. Samtidigt har studiet av bibeln utökats. Det ger den exegetiska teologin en betydande omfattning (50 poäng). Samtidigt kan noteras att omkring 40 poäng utgörs av praktik och andra yrkesförberedande moment. Religionsvetenskapen kan i den nya studieplanen sägas motsvara baskursens omfattning (8 poäng) medan

religionshistorien fortfarande är svagt förekommande (4 poäng). Uppsatsarbete saknas helt och anpassning till högskolans 5 eller 10-poängsmoduler har ej skett. En granskning av utbildningen i februari 1996 för tillgodoräkning inom ramen för teologie kandidatexamen i Lund, visade att utbildningen minimalt borde kunna tillgodoräknas med 61 poäng och maximalt med 66 (eventuellt 76) poäng. Litteraturkompletteringar i religionshistoria krävdes bland annat. En förnyad granskning pågår för närvarande och kan leda till en poängmässig ökning.

Det är helt klart att den föreskrivna kursplanerevisionen syftar till att göra utbildningen mer högskolemässig. Steget har dock inte tagits fullt ut och utbildningen präglas fortfarande av dess yrkesinriktning. Tillräcklig bredd i utbildningen saknas. Möjlighet till fördjupning genom självständigt arbete saknas också och kurserna kan inte anpassas till högskolans 5 eller 10-poängsmoduler. Även om utbildningen på ett väsentligt sätt har förstärkts är det tveksamt om nivån för högskoleexamen uppnås. Utbildningssituationen liknar därmed Johannelunds Teologiska Institut som har uppnått 80-poängsnivån endast genom ett samarbete med teologiska institutionen i Uppsala. En liknande lösning kunde vara möjlig också i Jönköping.

Teologiska Högskolan i Stockholm har reviderat sin studieplan väsentligt sedan 1993 och har förstärkt utbildningen i religionshistoria, i religionsbeteendevetenskap och i moralfilosofi. Kurserna har utformats som 5 respektive 10-poängsmoduler för att underlätta övergång till andra utbildningar. Valfriheten har ökat och krav på uppsats har införts inom det teologiska programmet motsvarande 5 eller 10 poäng. För att kunna utfärda högskoleexamen motsvarande 80 poäng avpassad för lärarutbildningens behov, har en omstrukturering av utbildningen skett. Kurser om 40 poäng (teologisk grundkurs), 60/80 poäng (teologisk grund- och påbyggnadskurs) eller 160 poäng (teologiskt program) kan följas. Student som inte är antagen till pastoral utbildning för tjänst i Svenska Baptistsamfundet eller Svenska Missionsförbundet kan byta ut ett flertal kurser mellan 41-160 poäng: a) kurser i grekiska mot kurs i världsreligionerna och kurs i religionsmöten, b) nytestamentliga textkurser och c) kurser i praktisk teologi mot differentierade 5-poängskurser. De yrkesförberedande momenten är nu integrerade i utbildningen och det är därför svårt att bedöma hur stor andel som är direkt yrkesförberedande och därför borde räknas bort. Dessa moment ingår dessutom som pedagogiskt integrerade moment, med syfte att vitalisera

inlärningsprocessen. Mot den här bakgrunden råder det inget tvivel om att Teologiska Högskolan i Stockholm uppnår 140-poängsnivån inom ramen för teologie kandidatexamen. Däremot är det osäkert om den poängmässiga beräkningen räcker till 160 poäng. Det avgörande kriteriet för bedömningen av nivårelateringen har dock att göra med utbildningens bredd och djup. Utbildningen saknar således den bredd som är nödvändig för att teologie kandidatexamen om 160 poäng skall kunna utfärdas. Det begränsar de studerandes möjligheter till val av fördjupningsämnen och val av ämnen för examensarbete.

Den religionsvetenskapliga institutionen i Umeå har byggt upp sin verksamhet kring baskursen om 40 poäng och med påbyggnadskurser på C-nivå om 10 eller 20 poäng. Den studerande kan därmed bygga samman en teologie kandidatexamen om 140 poäng som innehåller ett huvudämne på 30 poäng och ett examensarbete på 10 poäng samt ytterligare minst två C-kurser på 10 poäng vardera inom två ämnesområden. Då återstår 40 poäng som kan väljas inom de återstående ämnesområdena eller som C2-kurser. Särskilda fördjupningskurser på C2-nivå om 10 poäng ges f n i norrländskt kyrkoliv, ortodoxt kyrkoliv samt om den kristna kyrkan i

ett mångkulturellt samhälle. Närheten till demografiska databasen ger utbildningen en särskild profil. Det sammantagna omdömet är att det kursutbud som finns lätt kan föras samman till en teologie kandidatexamen om 140 poäng. Det som behöver utvecklas är formerna kring examensarbetet, dess handledning och examination.

Det sammanfattande omdömet är att NTS, Överås har en utbildningsorganisation som väl motsvarar 80-poängsnivån, att utbildningsorganisationen vid Korteboskolan har utvecklats på ett väsentligt sätt men att bredden i utbildningen fortfarande behöver förstärkas och att övergångar mellan olika utbildningar underlättas liksom möjlighet till fördjupning ämnesmässigt och genom uppsatsarbete. Både Teologiska Högskolan i Stockholm och den religionsvetenskapliga institutionen i Umeå har en utbildningsorganisation som väl motsvarar 140 poäng.

4.6 Utbildningens bredd och djup

För att karakteriseras som högskoleutbildning är det angeläget att den teologiska undervisningen blir så allsidig som möjligt och att den tar upp det fenomen som studeras ur så många synvinklar som möjligt, dvs att perspektivmängden redovisas.

Vid det religionsvetenskapliga studiet är det naturligt att accenten läggs på kristendomens viktigaste källor: exegetiskt, historiskt och trosmässigt. För att utbildningen skall anses ha tillräcklig bredd är det dock viktigt att inblick i övriga religioner också ges. På samma sätt kan man inte bortse från religionens psykologiska och sociologiska förutsättningar. Även om de olika ämnesområdena inte behöver ha samma omfattning för att tillräcklig bredd skall uppnås kan inget moment förbigås. På motsvarande sätt måste utbildningen inom sin organisation tillåta de studerande att kritiskt analysera minst ett problemområde både genom särskilda läskurser och genom författande av en uppsats. För teologie kandidatexamen skall den uppsatsen ha ett omfång om tio poäng.

En genomgång av studieplanerna visar att NTS, Överås och Korteboskolan lägger tonvikten på å ena sidan bibelteologi, exegetik och studier i bibelns grundspråk och å andra sidan praktisk teologi eller pastoralteologi med praktik och övningsmoment. Systematisk teologi och historisk teologi (missionsteologi) är också väl behandlade medan religionsbeteendevetenskap och särskilt religionshistoria behandlas mera kortfattat. Denna snedfördelning är tydligast vid Korteboskolan. För att

upprätthålla kraven på bredd och djup är detta således ett problem. Denna snedfördelning är däremot inte något problem vid THS eftersom alla ämnesområden behandlas både inom den teologiska grundkursen och påbyggnadskursen. Det teologiska programmet tenderar dock att lägga tonvikten på de för seminarierna traditionella ämnesområdena exegetisk och praktisk teologi. Vid den religionsvetenskapliga utbildningen i Umeå finns bredden i utbildningen och även möjlighet till fördjupning, även om resurser för genomförande av examensarbete av naturliga skäl ännu ej avsatts.

Möjlighet till fritt val av fördjupningskurs med uppsats- eller examensarbete motsvarande 10 poäng finns upptagna i studieplanen vid Nordiska Teologiska Seminariet, Överås och som tillval vid Teologiska Högskolan i Stockholm. I en kommande teologie kandidatexamen måste 10-poängsuppsats bli obligatorisk. Samma åtgärd krävs vid religionsvetenskaplig utbildning i Umeå. Vid Korteboskolan saknas uppsatsarbete helt vilket är ett problem.

4.7 Bibliotek och litteraturförsörjning

Seminariernas bibliotek är av varierande storlek och står ofta i proportion till skolans storlek för övrigt.

De är belägna i direkt anslutning till skolorna och utgör en positiv del av skolornas miljö. Sedan 1993 har en betydelsefull utveckling av biblioteksresurserna skett. Sedan dess har NTS, Överås ökat sin litteraturvolym med ca 3.000 böcker. Uppkoppling till Gunda-systemet vid Göteborgs universitet har skett. Bibliotekets datorisering har dock inte påbörjats än. Vid Korteboskolan har däremot litteraturen genomgåts och anslutits till gängse katalogiseringssystem. Biblioteket har breddats till ca 30.000 volymer och har datoriserats och lagts in på MicroMarc bibliotekssystem. Sökning av litteraturen kan också ske över Internet. Möjlighet till uppkoppling till svenska universitetsbibliotek finns också. Samarbete med högskolan i Jönköping kring frågor om litteraturförsörjning inom religionsområdet planeras. Sex läsplatser finns i biblioteket.

Teologiska Högskolan i Stockholm håller på att sammanföra de båda seminariebiblioteken från Lidingö och Betelseminariet samtidigt som datorisering enligt MicroMarc bibliotekssystem sker. Då detta har slutförts har biblioteket ca 60.000 volymer. Ca 150.000 kronor är budgeterat för bokinköp. Anslutning till Internet har skett och fast abonnemang på Libris finns. Fler datorer har införskaffats till läsplatserna. Närheten till bibliotek vid Stockholms

Teologiska Institut, Kungliga biblioteket och Stockholms universitet underlättar bokförsörjningen. 25-30 läsplatser finns.

Den religionsvetenskapliga institutionen i Umeå har tillgång till Umeå universitetsbibliotek, som är datoriserat och anslutet till Internet. Biblioteket innehåller dock endast ca 15.000 volymer inom det teologiska eller religionsvetenskapliga området men har i övrigt ett rikt bestånd. Genom övertagande av Luleå och Härnösands stifts bibliotek (övertäggande äldre litteratur) och genom en särskild donation på 700.000 kronor kommer den religionsvetenskapliga delen att rustas upp och moderniseras med aktuell litteratur. Referensbibliotek med läsplatser saknas men är under uppbyggnad. Biblioteksbeståndet är dock på det hela svagt och är i behov av en betydande upprustning. För att underlätta för de studerande att författa examensuppsatser måste det finnas tillgång till aktuell referenslitteratur och till adekvata arbetsplatser.

Väl fungerande och allsidigt utrustade bibliotek, datoriserade och anslutna till varandra samt med angränsande läsplatser är en förutsättning för framgångsrika studier på högskolenivå. Detta gäller särskilt vid utbildningsinstitutioner där de studerande självständigt skall söka

information inför uppsatser eller examensarbeten. Avhandlingar och uppsatser som redovisar den senaste forskningen inom ämnesområdet bör dessutom vara tillgängligt i ett referensbibliotek. Det sammanfattande intrycket är att de sökande institutionerna har fungerande bibliotek med väl utbyggt samarbete och att ambitiösa upprustningsprogram pågår. Vi noterar att datoriseringen av NTS, Överås bibliotek inte har kommit igång, att denna ej ännu har slutförts vid Teologiska Högskolan i Stockholm och att universitetsbiblioteket i Umeå håller på att genomföra sitt upprustningsprogram. Den upprustningen måste påskyndas.

4.8 Internationalisering

Forskning och utbildning har inom högskolans ram en självklar internationell relatering. Det tar sig uttryck i samarbete kring forskningsprojekt och utbyte av lärare och studenter. Frikyrkorna i Sverige har ofta en internationell anknytning genom att samfundet antingen finns etablerat i andra länder eller har etablerats genom missionsverksamhet riktad till Afrika, Asien eller Latinamerika. Så har Teologiska Högskolan i Stockholm etablerat ett utbyte med teologiska seminariet Rüsckhikon, Prag och med North Park Theological Seminary, Chicago. Ett nytt studentutbyte har inletts med University of

Western Cape, Sydafrika, New York Theological Seminary, Union Theological Seminary och General Seminary, USA. Lärarutbyte finns och internationella gästföreläsare inbjuds regelbundet. Nordiska Teologiska Seminariet, Överås, är involverat i ett internationellt Doctor of Ministry-program och har kontakter med Metodistkyrkans seminarier i Europa och USA. Korteboskolan har lärarutbyte med Phumelela Bible College i Sydafrika och med seminarier i England och USA. Den religionsvetenskapliga institutionen i Umeå har det minst utvecklade utbytet mellan lärare och studenter även om forskningsprojekt med internationell anknytning finns. Ingen särskild befattningshavare finns vid någon institution med ansvar för utbildningens internationalisering.

Det samlade intrycket är att samtliga sökande välkomnar en ökad internationalisering av utbildningen och att denna oftast är väl utvecklad genom lärar- och studerandeutbyte och forskningsanknytning. Det noteras dock att NTS, Överås och Korteboskolans kontakter till övervägande del är relaterad till seminarier inom den egna kyrkofamiljen. Där vore en breddning önskvärd.

4.9 Övergång till forskarutbildning

Varken vid NTS, Överås eller vid Korteboskolan finns planer på att utveckla egen forskarutbildning. Detta gäller också Teologiska Högskolan i Stockholm även om THS har organiserat ett samarbete med de teologiska fakulteterna kring handledning av forskarförberedande D2-uppsatser och handledning av forskarstuderande. Ett program för forskarutbildning antogs i november 1995 av Humanistiska fakultetsnämnden i Umeå. Ingen doktorandtjänst finns dock inrättad än. Genom överenskommelse med de teologiska fakulteterna ger utbildningen vid de frikyrkliga seminarierna s k allmän behörighet för forskarstudier. De studerande får därefter komplettera sina studier vid teologisk fakultet eller vid annan institution för att uppnå s k särskild behörighet för forskarstudier. Vi menar att detta är en realistisk bedömning av utvecklingsmöjligheterna och vill understryka värdet av fortsatta kontakter mellan seminarierna, Teologiska Högskolan i Stockholm och de teologiska fakulteterna för att rekrytera forskarstuderande. Teologiska Högskolans kontakt med de teologiska fakulteterna menar vi vara tillfyllest för att kravet på relation till forskarutbildning skall vara uppfyllt. I Umeå finns etablerad forskarutbildning i religionsvetenskap.

4.10 Sammanställning

De uppgifter som föreliggande framställning bygger på avser läsåret 1995/96 och har sammanfattats i följande tabell:

	NTS Överås	Kortebo	Teol. Högskol. Sthlm	Umeå Rel.vet
Ansökan avser	80 p	80 p	TK 140p & 160p	TK 140p
Studera- kompetens	A+S	A+S	A+S	A+S
Antal antagna	6	10	50	100
Antal examinerade	3-4	9	25	121 ¹
Utbildningsbehov:				
a) Programutbildning	5/år	15-20/år	30/år	35-40
b) Enstaka kurser	3/år	-	-	ca 120
Antal pastorstjänster i Sverige	59	88	840	-
Antal lärartjänster, minst halvtid	5	7	18 ²	8
Ordinarie lärares kompetens:				
a) Dr-examen/ lic-examen	1	2	11	6
b) Master-examen	-	2	1	-
c) TK+pågående forskarutbildning	1	1	1	2
d) TK-examen	2	2	2	-
e) Övrig examen	1	-	2	-
Bibliotek, volymer	15 t	30 t	50 t	15 t
Läsplatser	18	16	25-30	-
Forskning i tjänst	Nej	Nej	Ja	Nej
Internationellt lärar- och studentutbyte	Ja	Ja	Ja	Något

¹ Avser både 20 och 40-poängskurser.

² En lärartjänst är vakant.

5 Ansökningarna – en prövning

5.1 Inledning

Då examensrätten inom den svenska högskolan relateras till de religionsvetenskapliga studierna menar vi att man kan laborera med flera nivåer. För det första kan de studerande tilldelas rätt att uppbära studiemedel. Denna rätt har studerande vid NTS, Överås och Korteboskolan haft en längre tid. För att få rätt att uppbära studiemedel skall utbildningen enligt prop. 1992/93:169 hålla högskolemässig standard även om de kvaliteter för lärarkompetens, forskningsanknytning, bredd/djup och miljö, som anförts ovan, inte uppfylls i alla avseenden. En utbildning av detta slag kan oftast tillgodoräknas inom ramen för examina inom högskolan i stort. Så har skett med de frikyrkliga seminarierna vars utbildningar har tillgodoräknats för poäng vid Teologisk fakultet.

För det andra kan ett teologiskt seminarium tilldelas rätt att utfärda högskoleexamen om 80 poäng. Då talar vi om en utbildande institution som inte själv bedriver forskning inom sitt kompetensområde men som företräds av minst två forskarutbildade lärare som garanterar kontakt med

aktuell forskning inom ämnesområdet. Genom denna anknytning till forskarsamhället menar vi att en tillräcklig garanti om bredd och djup i utbildningen uppnås. Denna bredd och detta djup ansågs Teologiska Högskolan i Stockholm ha vid examensrättsprövningen år 1993.

För det tredje finns institutioner som har rätt att utfärda teologie kandidatexamen om 140 poäng. För att uppnå denna kvalitativt sett högre nivå är det nödvändigt att undervisningen på ett tydligt sätt är relaterad till pågående forskning inom ämnesområdet. Därför är det nödvändigt att varje ämnesområde företräds av en forskarutbildad lärare som själv bedriver eller har kontakt med aktuell forskning. Detta ger utbildningen betydligt större bredd. För att markera utbildningens djup skall särskilda resurser vara avdelade för handledning t ex av examensarbeten på 10 poäng. Institutionen behöver inte ha egen forskarutbildning utan denna anknytning kan lösas genom avtal med institutioner som har denna rätt. Möjligheten för studerande att gå vidare till forskning måste dock finnas.

För det fjärde har vi examensrätt på 160-poängsnivån som kan innebära magisterexamen eller yrkesexamina, som i vårt fall, teologie kandidatexamen om 160 poäng. En utbildning som leder till magisterexamen skall innehålla en fördjupningskurs om 80 poäng inom huvudämnet och avslutas med ett examensarbete på 20 poäng, som skall ha forskarförberedande karaktär. En institution som har rätt att utfärda examen på ”magister-nivån” (teologie kandidatexamen om 160 poäng) måste enligt vår uppfattning ha en aktiv relation till pågående forskning inom de fem religionsvetenskapliga ämnesområdena. För att garantera de större krav på bredd och djup som kan ställas på utbildningen, inte minst utifrån examensarbetets krav, måste varje ämnesområde företrädas av minst två forskarutbildade lärare som själva bedriver forskning eller har kontakt med aktuell forskning.

5.2 Relationen mellan 140 och 160 poäng

Teologiska Högskolan i Stockholm fick år 1993 rätt att utfärda högskoleexamen om 80 poäng och har nu ansökt om rätt att utfärda teologie kandidatexamen motsvarande både 140 och 160 poäng. I sin ansökan argumenterar THS för att den principiella skillnaden mellan kandidatexamen på 140 respektive

160-poängsnivån blir för stor om 160-poängsnivån jämförelsesvis med magisterexamen. De påpekar att de teologiska fakulteternas kandidatexamen om 160 poäng har motiverats av praktiska skäl och att jämförelser med magisterexamen aldrig har gjorts. Därför har bl a kravet på uppsats om 10 poäng behållits. THS anför avslutningsvis att möjligheten till magisterexamen i stället borde användas som en påbyggnad till kandidatexamen.

THS påpekande är riktigt och det kan inte anses vara rimligt att upprätthålla en skillnad mellan kandidatexamina på 140 respektive 160-poängsnivån som innebär att steget mellan dessa nivåer skulle innebära krav på en fullständigt utbyggd forskarorganisation med professurer inom varje ämnesområde eller rent av forskarämne. Det skulle i sak innebära krav på en utbyggd fakultetsorganisation. Det är således viktigt att framhålla att en fakultetsliknande utbildningsorganisation inte är nödvändig för examinationsrätt på 160-poängsnivån. Ett annat förhållande utgör det faktum att det djup och den bredd i utbildningen som en sådan organisation bidrar till utgör bakgrunden till att de teologiska institutionernas examensrätt på 160-poängsnivån aldrig har ifrågasatts. Vid dessa institutioner finns därför

handledningskapacitet för examensuppsatser och forskarförberedande D2-uppsatser liksom för avhandlingsarbete. Vi håller också med om att de teologiska fakulteterna borde klargöra relationen mellan sin teologie kandi-datexamensnivå och den av hög-skoleförordningen fastställda magis-terexamensnivån. Det borde tydliggöras att en teologie magisterexamen innebär något kvalitativt annat än en teologie kandi-datexamen oavsett poängtal och att denna examen innebär en ytterligare fördjupning inom respektive ämnesområde.

Därmed har föregående avsnitt klargjort att det finns en kvalitativ skillnad mellan 140 respektive 160-poängsnivån som ligger i behovet av större bredd i lärarkompetensen samt större djup genom forskningsanknytningen. För att bredd och djup i undervisningen på 140-poängsnivån skall anses vara garanterad menar vi det vara tillräckligt med en forskarutbildad lärare inom vart och ett av de fem religionsvetenskapliga ämnesområdena.

För att kvalitetskravet på 160-poängsnivån skall anses vara uppfyllt krävs både ökad bredd i lärarkompetensen genom fasta tjänster och klarare forskningsanknytning genom medverkan i pågående forskning. Större krav på handledning måste också ställas och större möjlighet för

de studerande att välja fördjupningsarbeten måste finnas. Mot den här bakgrunden är det motiverat att uppställa krav på att varje ämnesområde företräds av minst två forskarutbildade lärare som bedriver eller har kontakt med aktuell forskning.

5.3 Teologiska Högskolan i Stockholm – en prövning

Mot den här bakgrunden är det lätt att konstatera att Teologiska Högskolan i Stockholm uppfyller kraven på teologie kandidatexamen motsvarande 140 poäng då utbildningens organisation och lärarnas behörighet undersöks. Forskarutbildad personal finns på minst halvtid inom alla fem ämnesområdena och två anställda lärare bedriver forskarstudier inom det svagast företrädda ämnesområdet kristendomens historia. THS har ett ambitiöst kompetensutvecklingsprogram och de anställda lärarna är oftast indragna i egna forskningsprojekt. I maj 1996 fanns dessutom en forskarutbildad lärare med docentkompetens anställd vid högskolan. Samtidigt är det lika tydligt att organisationen inte räcker till för en teologie kandidatexamen på 160-poängsnivån. Dubbla lektorstjänster inom religionshistoria, kristendomens historia och religionsbeteendevetenskap saknas. Utbildningens innehåll räcker således väl till för en teologie kandidatexamen om 140 poäng och

en särskild prövning av utbildningens innehåll i relation till 160-poängsnivån får göras då den frågan blir aktuell.

En prövning av THS reglering av studerandebehörigheten föranleder ingen kommentar. Detsamma gäller tillsättningen av lärare som regleras genom avtalet med staten. Vi konstaterar dessutom att utbildningens organisation i hög grad har anpassats till skolans nya roll som högskola med rätt att utfärda högskoleexamen om 80 poäng. Detta är särskilt viktigt med tanke på lärarutbildningens behov. Det underlättar också övergången mellan olika utbildningsinstitutioner i Sverige. Bl a genom denna omorganisation kan den ökade tillströmningen av studerande förväntas bestå. Om THS kommer att lokaliseras till centrala Stockholm kan tillströmningen av studerande eventuellt komma att förstärkas. Utbildningsbehovet kan därför förväntas bestå. Eftersom lokaler, utrustning, bibliotek och resurser i övrigt räcker till för att skapa den utbildningsmiljö som krävs för studier motsvarande teologie kandidatexamen anser vi att Teologiska Högskolan i Stockholm uppfyller kriterierna för att utfärda teologie kandidatexamen motsvarande 140 poäng. Däremot uppfylls inte kriterierna för examensrätt motsvarande 160-poängsnivån.

5.4 Religionsvetenskapliga institutionen vid Umeå universitet – en prövning

Motsvarande resonemang kan föras då ansökan från Umeå universitet granskas. Den religionsvetenskapliga institutionen har åtta tjänster varav sex innehas av forskarutbildad personal. En tjänst innehas av professorskompetent person. Ingen av de övriga befattningshavarna har docentkompetens. Eftersom en lektorstjänst (halvtid) i religionsvetenskap kommer att permanentas så menar vi att den nödvändiga stabiliteten i lärarkåren uppnås. Då återfinns minst en forskarutbildad lärare inom varje religionsvetenskapligt ämnesområde.

Vi har konstaterat att biblioteksresurser och lokaler är under utveckling och att ett framgångsrikt utvecklingsarbete är nödvändigt för att skapa goda arbetsmöjligheter för de studerande. Däremot är utbildningens innehåll fullt tillräcklig för den nivå som ansökan gäller och studerandemiljön uppfyller i övrigt de krav på kreativ och kritisk miljö som kan förväntas av en akademisk utbildning. Det är dock märkbart att den religionsvetenskapliga institutionen nyligen har utvecklats till den nivå som ansökan gäller. Det visar sig på så sätt att biblioteksresurser, lokaler och resurser för lärares forskning i tjänsten inte kan anses

vara färdigutvecklade. Institutionen har dock genom externa donationer lagt grunden för ett sådant utvecklingsarbete. Det är viktigt att detta arbete fullföljs.

Mot denna bakgrund är vi beredda att tillstyrka att Umeå universitet tilldelas rätten att utfärda teologie kandidatexamen om 140 poäng. Det förutsätts att institutionens resurser stärks genom nya lokaler och genom ökade biblioteksresurser.

5.5 Nordiska Teologiska Seminariet, Överås - en prövning

NTS, Överås har förnyat sin ansökan om rätt att utfärda högskoleexamen om 80 poäng enligt högskoleförordningen. NTS, Överås har efter prövningen år 1993 höjt sin lärarkompetens och utvecklat sina biblioteksresurser något. Framför allt har utbildningen omorganiserats för att öka jämförbarheten. Ett fördjupningsarbete om 10 poäng har införts. Behörighetskraven har ändrats och studerande från alla samfund är välkomna. Inga direkta konfessionskrav uppställs. Lokaler och utrustning är också funktionsdugliga och ändamålsenliga. Biblioteksresurserna har visserligen stärkts något, men datoriseringen har inte påbörjats och litteraturbeståndet präglas

fortfarande av relationen till modersamfundet.

Det stora problemet har dock med seminariets litenhet att göra. Av sammanställningen i kapitel 4 framgår att Metodistkyrkan har 36 pastors-tjänster och att nyrekryteringsbehovet endast är 3 à 4 personer per år. Trots annan kursverksamhet blir studiemiljön med nödvändighet begränsad och de krav på en kreativ och kritisk miljö som måste uppställas uppfylls därför endast med tveksamhet. Utbildningsvolymen kommer att förbli liten vilket bidrar till att NTS, Överås inte utan samverkan med andra utbildningsinstitutioner kommer att kunna uppfylla det anförda miljökriteriet för högskoleverksamhet.

Sammanfattningsvis, och mot bakgrund av den anförda diskussionen, menar vi att Nordiska Teologiska Seminariet, Överås i Göteborg inte uppfyller de nödvändiga kriterierna för att utfärda högskoleexamen motsvarande 80 poäng. De viktigaste skälen har att göra med miljökriteriet och de därmed förknippade frågorna om studeranderekryteringen och lärarkompetensen. Vi rekommenderar att NTS, Överås inleder ett samarbete med en annan utbildningsinstitution och inkommer med ny ansökan då de övriga kriterierna har uppfyllts.

5.6 Korteboskolan - en prövning

Också Korteboskolan har förnyat sin ansökan från år 1993 om rätt att utfärda högskoleexamen om 80 poäng samt statsbidrag för driften av verksamheten. Korteboskolan har under den gångna treårsperioden höjt lärarkompetensen väsentligt och har 2 disputerade lärare och uppfyller därmed lärarkriteriet. Skolan har också datoriserat biblioteket och förnyat bokbeståndet med syfte att bredda litteraturen. Inte minst viktig är förändringen av behörighetskraven för de studerande där Korteboskolan på ett tydligt sätt har skilt på antagningen till utbildning och till samfundstjänst. Frågan om studerandebehörigheten är därför inget problem jämfört med 1993. Det gäller också frågan om lokaler och övrig utrustning.

Då det gäller utbildningens organisatoriska utformning präglas Korteboskolan fortfarande, trots en betydande breddning av utbildningen, av dess yrkesinriktning mot församlingstjänst. Fördjupningskurser och ett självständigt arbete i uppsatsens form saknas och till omfånget små kurser finns. Därför är det tveksamt om Korteboskolans utbildningsorganisation motsvarar de krav som måste ställas på en högskoleutbildning på 80-poängsnivån. Detta gäller framför allt kravet på

bredd i undervisningen. Religionshistoria förekommer endast till 4 poäng och religionsbeteendevetenskapen motsvarar i stort sett 8 poäng. Utbildningskriteriet utgör således ett problem vid Korteboskolan. Utbildningen har inte funnit sin organisatoriska form och har därför inte den bredd och det djup som måste krävas av en högskoleutbildning i religionsvetenskap.

Till detta problem kan skolans litenhet också läggas. Korteboskolan utbildar främst för Svenska Alliansmissionens personalbehov. Samfundet har f n 88 pastorer i tjänst men till detta kommer en ökad tillströmning av studerande som förbereder sig för tjänst inom andra samfund. För närvarande har Korteboskolan 30 studerande på det fyraåriga programmet. Ytterligare 40 elever följer den ettåriga bibellinjen. En svag ökning av utbildningsbehovet kan noteras mot 15-20 examinerade per år. Den ökningen påverkar dock skolans miljöaspekt endast marginellt.

Samtidigt noterar vi att Korteboskolan på ett ambitiöst sätt har rustat upp sitt bibliotek och att den biblioteksservice som krävs för en kvalitativt högtstående utbildning numera återfinns på skolan. Vi efterlyser ett fastare samarbete med andra utbildningsanordnare för att säkra bredden i utbildningen och för

att motverka litenheten. Ett sådant samarbete har Johannelunds Teologiska Institut etablerat med teologiska institutionen i Uppsala. Det kan ske med högskolan i Jönköping eller med teologiska institutionen i Lund. Samarbetet kan också gälla biblioteksfrågorna, ett samarbete t ex jämförbart med samarbetet mellan högskolan i Örebro och Örebro Missionsskola.

Sammanfattningsvis konstaterar vi att Korteboskolan i Jönköping inte uppfyller de nödvändiga kriterierna för rätt att utfärda högskoleexamen om 80 poäng. Korteboskolan har dock höjt sin kompetens sedan år 1993 på ett berömvärt sätt och ett etablerat samarbete t ex med högskolan i Jönköping skulle förändra bedömningsbilden. Vi rekommenderar därför att Korteboskolan

etablerar ett sådant samarbete och återkommer med en ny ansökan.

5.7 Förslag

Mot bakgrund av diskussionen i detta kapitel föreslår vi

- 1) att Teologiska Högskolan i Stockholm ges rätt att utfärda teologie kandidatexamen motsvarande 140 poäng allt i enlighet med högskoleförordningen,
- 2) att Umeå universitet ges rätt att utfärda teologie kandidatexamen motsvarande 140 poäng allt i enlighet med högskoleförordningen.
- 3) att ansökningarna från Nordiska Teologiska Seminariet, Överås, i Göteborg och Korteboskolan i Jönköping lämnas utan bifall.

6 Bilaga

Sammanställning av verksamhetsmål och utbildningsorganisation

Metodistkyrkans Nordiska teologiska seminarium (NTS), Överås

Ansökan gäller

- Rätt att utfärda högskoleexamen 80 poäng enligt högskoleförordningen
- Statsbidrag för driften av verksamheten

Utbildningens mål

Metodistkyrkans Nordiska Teologiska Seminarium har som uppgift att utbilda pastorer för tjänst inom Metodistkyrkan i Finland, Danmark och Sverige. NTS inbjuder även andra studerande att läsa teologi för tjänst i andra samfund och i samhälle. NTS bekänner sig till en kristen livssyn utifrån metodismens teologi.

Antagning och behörighet

Antagning till undervisning och till pastorstjänst är skild.

- Allmän och särskild behörighet,
- Rekommendation från församling, kår, kyrka,
- Anslutning till skolans mål och riktlinjer.

För pastorstjänst inom Metodistkyrkan krävs dessutom:

- Medlemskap i Metodistkyrkan minst ett år
- Lokalpredikantutbildning
- En månads praktik med vägledning
- Antagning som kandidat av kommittén för konferensförhållanden.

Antal antagna och examine- rade

På nästa sida finns en översikt som visar att antalet studerande vid NTS successivt har minskat under 1980-talet. De senaste åren har endast i genomsnitt fyra personer examinerats årligen.

År	Heltidsstuderande:		Distansutbildning:	
	Antagna	Examinerade	Närvarande	Examinerade
80/81	12	4	-	0
81/82	11	3	12	2
82/83	15	5	10	3
83/84	12	4	6	1
84/85	8	5	8	5
85/86	6	2	6	0
87/88	7	2	9	0
88/89	9	0	9	2
89/90	9	5	8	1
90/91	6	3	6	0
91/92	1	0	8	3
92/93	11	-	4	-
93/94	7	*)	2	-
94/95	3	*)	2	-
95/96	4	(7)	2	1

*) Ingen examination pga ny studieordning 1992.

Antal pastorstjänster och beräknat utbildningsbehov

NTS utbildar pastorer i Metodistkyrkan för tjänst i Sverige, Danmark, Finland (två årskonferenser), Estland och Lettland (ännu ej organiserat p g a språksvårigheter). Enligt statistiken för 1996 finns följande pastorer i tjänst:

Sverige	
Äldste (pastorer)	36
äldste, tjänstlediga diakoner, provmedlemmar för att bli äldste	6
(Dessa befinner sig alltså i den tvååriga konferensstudiekursen)	10
diakoner, associerade med årskonferensen	3
(Har läst 7 år, den långa utbildningen är parallell med seminarieutbildningen. Skall dessutom fullgöra den tvååriga konferensstudiekursen.)	

Danmark	
äldste	17
diakoner	3
Finland, svensktalande	
äldste	9
diakoner	1
Finland, finsktalande	
äldste	6
diakoner	2
Summa:	93

Metodistkyrkan i Sverige har kontakt med den ryska metodistkyrkan och kommer med stor sannolikhet att få ta på sig ett framtida utbildningsåtagande. Det är osäkert hur stort det kan bli. Klarlagt är att Metodistkyrkan under den närmaste

sexårsperioden kommer att behöva ca 15 pastorer i Sverige. Dessutom behövs ett tio-tal pastorer för Finland och Danmark. Det dolda behovet liksom behovet av pastorer inom andra samfund är svårt att bedöma. Dessutom finns ett oklart behov av pastorer i Estland, Lettland och Ryssland. Det är också oklart om ett framtida samarbete med universitetet i Göteborg kommer att generera ytterligare utbildningsbehov.

Lärarnas antal och kompetens

Fem fasta lärartjänster finns. Av dessa är tre anställda på halvtid och två endast med 40 % tjänstgöring. En bibliotekarie är projektanställd på heltid. Av lärarna med minst halvtidstjänstgöring (hit räknas även de tjänstgörande med 40 % tjänstgöring) har en teologie licentiatexamen (arbetar på en doktorsavhandling), en teologie kandidatexamen samt har påbörjat doktorandstudier, två har teologie kandidatexamen och en har diplom från seminariet samt deltar i en internationell "Doctor of Ministry-Course". Två undervisar vid religionsvetenskapliga institutionen, Göteborgs universitet.

Bland timlärarna finns en bred kompetens. Utbildningen har organiserats i tre huvudavdelningar (Bibelvetenskap, Pastoralteologi och beteendevetenskap och Systematisk och historisk teologi) med ansvarig föreståndare. Två av dessa har

professorskompetens och alla är timlärare. Som föreståndare för respektive avdelning har vederbörande ansvar för att utveckla ämnets och lärarnas kompetens samt att vara ansvariga för examination. Utformning och examination sker genom överläggning med lärarna. Tid för forskning finns inte reserverad i lärartjänsterna. Lärarna förutsätts dock delta i kris-, forsknings- och utvecklingsarbete. Jämfört med ansökan 1993 har en förstärkning av kompetensen skett men tjänsternas omfattning är i stort sett densamma.

Bibliotek och läsplatser

Biblioteket har sedan 1993 ökat från 15.000 till 18.000 volymer som täcker hela det teologiska fältet med särskild fördjupningslitteratur inom metodismens teologi, kyrkohistoria, dess kyrkofäder Charles och John Wesley. Dessutom finns närhet till Göteborgs universitets bibliotek och till den religionsvetenskapliga avdelningens bibliotek. Ett 30-tal tidskrifter finns. 18 läsplatser finns i anslutning till biblioteket. En projektanställd bibliotekarie anställd på heltid finns sedan 1992. Biblioteket är inte datoriserat men förhandlingar med Göteborgs universitetsbibliotek har upptagits. Uppkoppling till bibliotekssystemet Gunda vid Göteborgs universitet har skett. Extra anslag för upprustning av biblioteket på 30.000:- har avsatts i 1995 års budget.

Styrelse

Metodistkyrkans Nordiska Teologiska Seminarium leds av den Nordiska Seminariestyrelsen som utses av Metodistkyrkan i de tre nordiska länderna. Styrelsen är ansvarig för seminariets inriktning och ekonomi. Styrelsen utser rektor och tillsätter innehavare av lärartjänst.

Ekonomi

Budgeten omsluter för närvarande 1,0 miljoner varav 0,3 miljoner utgör fastighetskostnader. Verksamheten bekostas genom statsbidrag med 225 000 kronor från Samarbetsnämnden för statsbidrag till trossamfundet (SST) och genom insamlade medel. En årsstudieplats kostar ca 30 000 kronor. Kostnadsfri undervisning. Studiemedel utgår.

Utbildningens uppläggning

Pastorsutbildningen förlängdes år 1990 till fyra år och är nu på 160 poäng. Av dessa studieår utgörs det första av en förberedande utbildning vid folkhögskola s k bibellinje, 20 poäng. För ordination till pastor krävs dessutom genomgång av en s k konferensstudiekurs på 20 poäng, deltidstudier två år. År 1995 reviderades utbildningsplanen och det tydliggjordes att den akademiska utbildningen består av 140 poäng. Dessutom indelades de teologiska huvudämnena i 5-poängsblock för att underlätta överföring av studiekurser mellan universitetet och NTS.

Utbildningen består av:	1992	1995
Förberedande utbildning vid folkhögskola, s k bibellinje	20 poäng	Utgår
Bibelteologi, särskilt Gamla testamentet	14 poäng	15 poäng
Bibelteologi, särskilt Nya testamentet (inkl grekiska)	26 poäng	45 poäng
Systematisk teologi	13 poäng	20 poäng
Historisk teologi	9 poäng	10 poäng
Religionshistoria, religionspsykologi, sociologi, pedagogik	11 poäng	15 poäng
Pastoral teologi (bl a M:s teologi och organisation)	23 poäng	25 poäng
Fritt valt arbete ¹⁾	4 poäng	-
Praktik	4 poäng	-
Fördjupningskurs ²⁾	36 poäng	-
Examensuppsats	-	10 poäng
Konferensstudiekurs ³⁾	20 poäng	Utgår
Summa:	180 poäng	140 poäng

1) Fritt valt arbete (4 poäng) är oftast inriktat på pastorstjänsten och utgår i beräkningen 1995. Detsamma gäller praktiken.

2) Fördjupningskursen som ägde rum under det fjärde studieåret har övergått till att bli en examensuppsats på 10 poäng varav 5 poäng litteraturstudier och 5 poäng uppsatsarbete. Arbetet kan ske inom något av områdena bibelteologi, systematisk teologi, religionsvetenskap och pastoral teologi.

3) Konferensstudiekurs under två år deltid motsvarande 20 poäng, varav 10 poäng fördjupning. Detta är avsett för pastorstjänsten.

- Genom denna omorganisering av utbildningen har det akademiska studiet tydliggjorts. Uppsatsarbete om 5 poäng har integrerats i utbildningen.
- Examinationen består oftast av skrivningar. Redovisning sker oftast enskilt. Uppsatsen handleds av en av kollegiet tillsatt lärare och examineras vid en ”offentlig” redovisning. En viktig del av examinationen är systemet med utomstående censorer.

Kvalitetssäkring

Alla kurser utvärderas skriftligt och muntligt och hela utbildningen utvärderas gemensamt mellan lärare och studerande efter utbildningens slut. Synpunkterna återförs därmed till utbildningen.

Forskning och forskarutbildning

NTS uppmuntrar studerande till individuella forskningsinsatser vid universiteten. Seminarieutbildningen ger allmän behörighet för forskarutbildning vid de teologiska fakulteterna i Lund/Uppsala och

tillgodoräknas motsvarande 90 poäng i teologie kandidatexamen. Metodistkyrkan är införlivad i ett internationellt Doctor of Ministry-program. En av kursdelarna, omfattande tre veckor, ges vid Överås. NTS välkomnar möjligheten till samarbetsavtal rörande forskarutbildning med universiteten. Egen forskarutbildning är inte aktuell.

Internationellt samarbete

Seminarier samarbetar med Metodistkyrkans seminarier i Europa, dvs Metodistkyrkans Teologiska seminarium i Bergen, Norge, Reutlingen i Tyskland och Wesley Seminary, Washington D C. Seminariets rektor är invald i Board of Higher Education and Ministry inom United Methodist Church vilket ger inblick i forskningsinsatser i Europa, USA och tredje världen. Ett Doctor of Ministry-program har utarbetats och genomförs för närvarande i sin andra omgång. Denna kurs kan genomgå efter fullständig utbildningsgenomgång, dvs efter 200 poäng, samt minst två års pastoral tjänst.

Korteboskolan, Jönköping Svenska Alliansmissionens missionsskola och bibel- institut

Korteboskolan har sedan 1919 bedrivit teologisk utbildning. Utbildningen var tvåårig till 1954 då den förlängdes till tre år. Från och med 1992 gäller ett fyraårigt studieprogram. Korteboskolan har sedan universitetskanslerns granskning 1993 reviderat sin utbildningsplan och förstärkt bibliotek, lärarkompetens och studiemiljö. Mot den bakgrunden har en ny ansökan insänts.

Ansökan gäller

- Rätt att utfärda högskoleexamen om 80 poäng enligt högskoleförordningen
- Statsbidrag för driften av verksamheten

Utbildningens mål

Utbildningens mål är att utbilda människor till tjänst i Kristi kyrka i världen. Detta innebär bl a en yrkesutbildning för tjänst inom Svenska Alliansmissionen (SAM). Samtidigt vill skolan vara öppen för studerande från andra samfund och för

studerande intresserade av teologiska frågor. Stor vikt läggs vid den kritiska reflexionen i enlighet med gängse vetenskapliga metoder. Denna skall ge grunden för forskning och förmåga att tillägna sig ny kunskap.

Antagning och behörighet

- Allmän högskolebehörighet (inklusive 25:4-regeln),
- Särskild behörighet i historia och religionskunskap.

För församlings- eller missionstjänst krävs dessutom

- Minst ett års yrkeslivserfarenhet samt aktivt församlingsarbete
- Skriftlig rekommendation från två personer.

Antal antagna och examinerade

Under perioden 1984-1994 har 89 elever examinerats vid utbildningen, dvs 9 personer/år. Läsåret 1995/96 fanns 30 studerande närvarande vid utbildningen. Totalt 70 elever fanns närvarande både vid det fyraåriga programmet liksom vid den ettåriga bibellinjen. Under år 1996 beräknas 7 personer avsluta utbildningen med examen.

	Antagna	Examinerade
1984	7	7
1985	16	7
1986	8	6
1987	2	16
1988	8	8
1989	7	2
1990	12	7
1991	11	5
1992	14	12
1993	6	11
1994	9	8
1995	13	-
1996	-	(7)

Genom omläggningen till fyraårig utbildning år 1992 finns inga examinerade år 1995.

Antal pastorstjänster och beräknat utbildningsbehov

För närvarande finns ca 90 pastorer i tjänst samt några utbildade vid Korteboskolan som tjänstgör inom andra samfund. Därtill kommer 41 missionärer i tjänst i olika länder. Under 1990-talet kommer ca 10 pastorer och missionärer per år att kunna anställas av SAM. Till detta kommer ett motsvarande antal studerande för tjänst bl a inom andra samfund. Det gör att utbildningsbehovet är 15-20 personer per år.

Lärarnas antal och kompetens

Vid Korteboskolan finns sex lärare anställda på heltid, en på halvtid samt ytterligare två med ca 1/3 tjänst och en med ca 10 % tjänst. Dessa tre

räknas dock som timplärare. Av de sju hel- eller halvtidsanställda har två disputerat för teologie doktorsgrad, två har en amerikansk masterexamen i teologi, en har teologie kandidatexamen och pågående forskarutbildning i religionshistoria, en har teologie kandidatexamen och en har teologie och filosofi kandidatexamen. De timanställda har teologie kandidatexamen och musikpedagogisk examen.

Bibliotek och läsplatser

Biblioteket har utökats till ca 30.000 volymer, företrädesvis inom det religionsvetenskapliga fältet. Biblioteksbeståndet är inlagt på *Micro Marc* bibliotekssystem. Sökningar efter litteratur kan också ske över Internet. Uppkoppling till svenska forskningsbibliotek finns också. Biblioteket prenumererar på 37 facktidskrifter. Det finns 6 studieplatser i direkt anslutning till biblioteket med tillgång till dator. Datasal kommer att inrättas i källarplanet. Eftersom skolan är en internatskola finns även studenternas boende i nära anslutning till biblioteket. Bibliotekarie finns med 50 % tjänstgöring. Biblioteket har genomgått en betydande upprustning genom externa medel om 350.000 sedan 1993. Litteraturen om "svagt" företrädda områden har utökats, bibliotekssystemet har moderniserats och en ALU-anställd arbetar på heltid med upprustningen.

Styrelse

Skolan startade sin verksamhet år 1919 som Svenska Alliansmissionens Missionskola och Bibelinstitut. Skolstyrelse finns. Styrelsen består av 12 ledamöter som utses på följande sätt:

- Tre representanter utsedda av Missionsstyrelsen
- Missionsföreståndaren
- Skolans rektor
- Förbundssekreteraren i Alliansmissionens ungdomsförbund
- En representant för kollegiet vid skolan
- En representant för personalförbundet
- En representant för elevkåren
- Två övriga ledamöter
- Rektorn vid Mullsjö folkhögskola är adjungerad.

Skolans rektor utses av Missionsstyrelsen medan skolans lärare utses av Skolstyrelsen.

Ekonomi

Kostnaderna för seminariets verksamhet löper på 0,75 miljoner (lärarlöner). Till detta kommer fastighetskostnader 0,6 miljoner. Den totala verksamheten vid Korteboskolan (inklusive övrig kursverksamhet) löper på 3,3 miljoner kronor. Statsbidrag utgår från Samarbetsnämnden för statsbidrag till trossamfunden (SST) med ca 220 000. Lärarlönerna ligger inom intervallet 14 000 - 18 000, beroende på

akademisk meritering. En årsstudieplats beräknas kosta 37 500 kronor. Undervisningen är kostnadsfri. Studiemedel utgår.

Utbildningens uppläggning

Utbildningen omfattar numera fyra år. Jämfört med tidigare organisation av utbildningen har praktikmoment och andra yrkesförberedande moment spridits ut under utbildningens gång dock med viss tyngdpunkt vid det fjärde året. Det bibelår som tidigare varit integrerat med seminarieutbildningen har nu skiljts från denna och bedrivs nu enbart som en folkhögskolekurs.

Följande moment återfinns under rubrikerna bibelkunskap (50 poäng), historisk-systematisk teologi (30 poäng), kristendomen och omvärlden (20 poäng), praktisk teologi (25 poäng) och profilkurser (35 poäng). Det är inom profilkurserna som de yrkesförberedande momenten främst återfinns med praktik. Självständigt uppsatsarbete finns men kommer att införas vid nästa kursplanerevision.

Hermeneutik	5 poäng
Grekiska och hebreiska	14 poäng
Nya testamentet	20 poäng
Gamla testamentet	11 poäng
Kristendomens historia	6 poäng
Systematisk teologi	11 poäng
Etik	7 poäng
Filosofi	6 poäng

Samfundskunskap	3 poäng
Religionshistoria med religionsfenomenologi	4 poäng
Missionskunskap	5 poäng
Religionssociologi	3 poäng
Kyrka och samhälle	3 poäng
Ungdomskultur	2 poäng
Själavård	5 poäng
Pastoralpsykologi	3 poäng
Religionspsykologi	2 poäng
Religionspedagogik	7 poäng
Homiletik och kommunikation	5 poäng
Gudstjänsten	3 poäng
Profilkurser (församlingsvård, evangelisation, andl vägl, ledarskap etc)	13 poäng
Praktik	22 poäng
Summa:	160 poäng

Genomgången visar att kursplanerevisionen ännu inte har lett till 5-poängsmoduler som kan transfereras mellan högskolorna. Redovisningsformerna varierar med ämnets karaktär: skriftlig eller muntlig tentamen är vanligast, men grupp- och uppsatsarbeten förekommer. De praktiska övningsmomenten är examinatoriska. Trots en betydande omorganisation av utbildningen präglas den fortfarande av dess yrkesinriktning med betoning av exegetiken (50 poäng) medan religionshistorien är svagt förekommande (4 poäng). Förberedelsen för församlingstjänst utgör motsvarande ca ett studieår. Religionsbeteendevetenskapen har förstärkts och motsvarar väl baskursen vid de teologiska institutionerna i Lund och Uppsala. Vid en granskning av utbildningen i februari

1996 ansåg representanter för teologiska institutionen i Lund att utbildningen borde kunna tillgodoräknas med minimalt 61 poäng och maximalt med 66 (eventuellt 76) poäng. Litteraturkompletteringar i religionshistoria krävdes bland annat.

Utvärdering och kvalitets-säkring

Kursutvärdering äger rum och utbildningen utvärderas muntligen efter varje läsår gemensamt mellan studenter och lärare. För att säkra kvaliteten håller ett rapportsystem på att utarbetas. Kvaliteten i undervisningen stärks genom viss forskning i tjänsten samt deltagande i pedagogiskt utvecklingsarbete.

Forskning och forskarutbildning

Korteboskolan avser i första hand att ge elevundervisning och forskarutbildning är därför inte aktuell. Lärartjänsterna är att betrakta som undervisningstjänster. Vart sjunde år erbjuds dock lärarna en sabbatstermin för studier/forskning med bibehållen lön. Den skall användas till kompetenshöjande verksamhet. För närvarande är lärare indragna i följande projekt: *Church Theology and the Liberal Nation State* i samarbete med Göteborgs universitet och *Pseudonymitet och författarskap i judisk apokalyptik* finansierat genom forskning i tjänsten. Lärarkompetensen har höjts sedan 1993 och

denna utveckling ligger helt i linje med skolans intentioner. Forskarutbildning kommer att bedrivas i samarbete med de teologiska fakulteterna i Lund och Uppsala.

Internationellt samarbete

Det internationella samarbetet utvecklas också för närvarande. Lärarutbyte förekommer med Phumelela

Bible College i Sydafrika. Studerande- och lärarutbyte förekommer också med All Nations Christian College, England och Trinity International University, Deerfield, Illinois, USA. Samtal om att vidga utbytet förekommer. Gästföreläsare återkommer regelbundet till undervisningen.

Teologiska Högskolan i Stockholm, Svenska Missionsförbundet och Svenska Baptistsamfundet

Teologiska Högskolan i Stockholm (THS) är ett samarbetsprojekt mellan Teologiska Seminariet, Lidingö, Svenska Missionsförbundet (SMF), och Betelseminariet i Bromma, Svenska Baptistsamfundet (SBS). År 1993 fick Teologiska Högskolan i Stockholm rätt att utfärda högskoleexamen motsvarande 80 poäng genom regeringsbeslut. Genom ett reglerat femårigt avtal har regeringen förbundit sig att utbetala 7.300 kronor per helårsstudent samt 14.200 per helårsprestation inom grundläggande högskoleutbildning, dock högst 1 720 000 kronor. I februari 1996 beslöts det att THS under minst tre år framåt skall vara lokaliserad till Lidingö. I mars 1996 har rektorstjänsten utlysts.

Ansökan gäller

- Rätt att utfärda teologie kandidatexamen 140 och 160 poäng
- Statsbidrag för driften av den ökade verksamheten

Utbildningens mål

THS avser att fungera som ett alternativ till den religionsvetenskapliga utbildningen vid universiteten genom att kombinera akademisk kompetens, konfessionell bredd och konstruktiv ledarskapsutveckling

med en pedagogik, där teori och praktik befruktar varandra. Målet preciseras i följande att-satser:

- Att ge grundläggande högskoleutbildning med centrum i ett utvecklings- och forskningsarbete som syftar till att förnya teologins uppgift i akademi, kyrka och samhälle ur såväl nationellt som internationellt perspektiv.
- Att utveckla förmågan till självständig och kritisk analys av såväl egna som andras värderingar och livsåskådningar för att bli bättre skickade att bearbeta teoretiska och praktiska problem.
- Att ge kunskaper och färdigheter som krävs för pastorala yrken och uppgifter, såsom förkunnelse, själavård och ledarskap.
- Att genom mångsidig praktik kontinuerligt omsätta teoretiska kunskaper och integrera praktiska erfarenheter i en ständigt skapande studieprocess.
- Att befrämja personlig, intellektuell och andlig mognad för en fördjupad förståelse av sig själv och andra.

Teologiska Seminariet, Lidingö, (grundat 1871) och Betelseminariet, Bromma (från 1866) har i över 100

år varit utbildningscentra inom samfundet ifråga. Utbildningen har successivt både breddats och fördjupats.

THS ser som sin uppgift att utbilda pastorer, missionsarbetare och ledare till tjänst inom samfund och samhälle. THS är på lika villkor öppen också för studenter som inte avser att utbilda sig för tjänst inom samfundet liksom för personer som inte är medlemmar i dessa.

Antagning och behörighet

Samma behörighetsregler som i högskolan i stort, dvs

- Allmän behörighet till högskolestudier (inklusive 25:4-regeln).
- Särskild behörighet i svenska, historia och religionskunskap.

För samfundstjänst krävs dessutom:

- Rekommendation från församlings- och/eller distriktsledare.
- Praktiktjänstgöring i församling, vanligtvis 1 år.

Antal antagna och examinerade

År	Betelseminariet		Lidingö	
	Antagna	Examinerade	Antagna	Examinerade
1982	16	12	16	23
1983	12	10	24	20
1984	17	11	16	21
1985	4	11	16	30
1986	17	14	22	11
1987	6	11	27	24
1988	6	6	24	29
1989	6	2	13	28
1990	7	11	16	21
1991	14	6	25	24
1992	11	3	31	17
1993			27	23

	Teologiska Högskolan	
	Antagna	Examinerade
1994	47	—
1995	52	32
1996 (uppskattat)		30

Under år 1994 examinerades inga studerande. Läsåret 1995/1996 är totalt 105 studerande inskrivna på olika längre kurser vid THS (1-4 år). Till detta kommer ca 100 studenter som deltar i en eller flera fristående kurser samt ett 30-tal i distansprogrammet (teologisk grundkurs). Utöver detta har Lidingö en folkhögskola som bl a svarar för utbildning av diakoner, u-landsarbetare och fritidspedagoger. Betelseminariet har en församlingsmusikerutbildning och en ettårig lekmanutbildning. Teologiska Högskolan kommer att vara lokaliserad till Lidingö under den närmaste treårsperioden.

Pastorskårens storlek och framtida utbildningsbehov

År 1996 finns inom SMF 590 pastorer och inom SBS 250 pastorer i hel- eller deltidstjänst. 42 av SBS:s pastorer kommer från andra samfund och tjänstgör företrädesvis i ekumeniska församlingar. Under 1990-talet räknar de båda samfunden med att behöva anställa 25-30 nyutbildade heltidspastorer per år. Därtill kommer andra yrkeskategorier såsom missionsarbetare, diakoner, fritidsledare och församlingsmusiker, också de med viss teologisk utbildning. Även andra samfund och närstående organisationer såsom Diakonia, Frikyrkliga Studieförbundet, St Lukasstiftelsen, De Kristna Samfundens Nykterhetsrörelses RIA-verksamhet, Sjukhuskyrkan, den andliga vården inom kriminalsektorn m fl

organisationer och institutioner utgör arbetsmarknad för färdigutbildade från THS. Präster och pastorer för tjänst inom Svenska kyrkan och övriga samfund kan i framtiden förväntas delta i studierna. Till detta kommer en ökande andel lärarkandidater.

Lärarnas antal och kompetens

Totalt finns arton tjänster (inklusive rektors- och studierektorsfunktionerna) motsvarande minst halvtid vid Teologiska Högskolan. Av de ordinarie lärarna har 11 teologie doktorsexamen och av dessa har en docentkompetens och en har teologie licentiatexamen. De övriga har teologie kandidatexamen, filosofie kandidatexamen eller musikleäraryxamen. Dessutom finns en forskningsbibliotekarie anställd på 50 % samt en högskolesekreterare anställd på 90 %. Följande lärarkompetenser finns fördelade på de ämnesområden som tillämpas: *Exegetisk teologi*: två doktorer och en Master of Theology. *Teologi och omvärld*: motsvarande a) missionsvetenskap en teologie doktor, b) religionssociologi en teologie doktor och c) religionshistoria en teologie doktor. *Systematisk teologi*: en docent kompetent och tre disputerade lektorer. *Historisk teologi*: en teologie doktor (halvtidstjänst). *Praktisk teologi*: en teologie licentiatexamen, en teologie kandidatexamen med pågående forskarutbildning, två teologie kandidatexamen, en filosofie kandidatexamen

samt en musikäroexamen vid musikhögskola.

Bibliotek och läsplatser

De båda seminarierna förfogar tillsammans över ca 50 000 volymer vid Lidingöseminariet och drygt 25 000 vid Betelseminariet. Dessutom finns äldre litteratur arkiverad. Budgeten för bokinköp är för närvarande 150 000 kronor per år. När samlokaliseringen är verkställd kommer betydande delar av de båda biblioteken att sammanföras, en översiktlig beräkning visar att ca 15 000 av de totalt 75 000 volymerna utgörs av dubletter. Biblioteket håller på att datoriseras med hjälp av programmet *MicroMarc*. Genom anslutning till Internet finns tillgång till databaser över hela världen. Högskolan har också ett fast abonnemang på Libris. Fler datorer har införskaffats till biblioteket.

De viktigaste teologiska facktidskrifterna samt ett brett urval av periodica i övrigt finns tillgängliga. Närhet finns till bibliotek vid Stockholms Teologiska Institut liksom Kungliga biblioteket, Stockholms universitet, Riksarkivet etc i Stockholm. För närvarande finns sex studieceller och tjugoen läsplatser vid Teologiska Seminariet, Lidingö och tjugosex läsplatser vid Betelseminariet.

Ägande- och styrelseformer

THS är organiserad som en andelsförening och är en egen juridisk

person. Andelar ägs f n av Svenska Baptistsamfundet och Svenska Missionsförbundet. Andra intressenter kan också bli aktuella. Högskolestyrelsen väljs på en årsstämma. För närvarande är den sammansatt av representanter från samfunden, högskolor, företag och av politiker. Student- och lärarkåren har var sin medlem i styrelsen. Studentkåren är ansluten till Stockholms Studenters Central-organisation (SSCO). Tjänsteförslagsnämnd finns ej utan styrelsen tillsätter lärartjänster. Rektor tillsätts också av högskolestyrelsen.

Ekonomi

Verksamheten finansieras genom statsbidraget på 1,8 miljoner och motsvarar anslaget för 80 årsstudieplatser. Dessutom ger uppdragsutbildningen motsvarande 0,5 miljoner och resten utgörs av insamlade medel på 4,8 miljoner enligt proportionerna 60-40 % för SMF och SBS, dvs totalt 7,1 miljoner. Knappt en miljon utgörs av fastighetskostnader. Genom samarbetet med Lidingö folkhögskola kan dessa kostnader nedbringas. Samfunden subventionerar i praktiken fastighetskostnaderna. En årsstudieplats beräknas till ca 35 000 kronor. En lektorstjänst arvoderas med drygt 20.000 kronor/månad och adjunkternas lön är 18.500 kronor/månad. Undervisningen är kostnadsfri. Studiemedel utgår.

Utbildningens uppläggning

Studieplanen har sedan 1993 genomgått en betydande revision och utbildningen har förstärkts i religionshistoria, religionsbeteendevetenskap och i moralfilosofi. Kurserna har utformats som 5 respektive 10-poängsmoduler för att underlätta övergång till andra utbildningar. Valfriheten har ökat och krav på uppsats har införts inom det teologiska programmet motsvarande 5 eller 10 poäng. D2-uppsatser skrivs tillsammans med ämnesföreträdare vid teologiska institutionen i Uppsala.

För att kunna utfärda högskoleexamen motsvarande 80 poäng anpassad till lärarutbildningens behov, har en omstrukturering av utbildningen ägt rum. Kurser om 40, 60 eller 80 poäng kan följas. De första 50 poängen är gemensamma för pastors- och lärarkandidater. Inom intervallet 41-60 poäng läser lärarkandidaterna kurs om världsreligionerna och en kurs om religionsmöten i stället för kurs i praktisk teologi och grekiska.

Teologisk grundkurs 40 poäng:

Introduktionskurs	
Etik, människosyn, filosofi	5 poäng
Praktisk teologi I (själavård, religionspsykologi, homiletik)	5 poäng
Gamla testamentet: grundkurs	5 poäng
Nya testamentet: grundkurs	5 poäng
Religionssociologi	5 poäng
Historisk och systematisk teologi	10 poäng
Religion och kristen mission	5 poäng

Teologisk påbyggnadskurs 40 poäng (41-80 poäng):

Introduktionskurs	
Kristendomen i Sverige	5 poäng
Praktisk teologi II (religionspsykologi, själavård, spiritualitet)	5 poäng
Tro, etik och modernitet	5 poäng
Nytestamentlig grekiska la och lb	5+5 poäng
Gamla testamentet, fördjupningskurs	5 poäng
Praktisk teologi III (homiletik, evangelisation, religionspedagogik)	5 poäng
Nytestamentlig textkurs II	5 poäng

Alternativ till grekiskan för lärarutbildningen:

Världsreligionerna	5 poäng
Religionsmöten	5 poäng

Teologiskt program - fördjupning 81-160 poäng:

Denna del av utbildningen är obligatorisk för blivande pastorerna och utgörs av

Praktisk teologi IV inklusive praktik (homiletik, religionspedagogik, ledarskap)	10 poäng
Religionsmöten	5 poäng
Nytestamentlig textkurs: III	5 poäng
Praktisk teologi V (pastoralteologi med homiletik, liturgik och själavård)	5 poäng

Differentierade studier med individuella val. I dessa studier skall två uppsatser om 5 poäng eller en uppsats om 10 poäng författas

---

55 poäng

Den som inte tänker bli pastor kan byta ut kurser i grekiska, nytestamentliga textkurser (språklig variant) och praktisk teologi mot differentierade kurser.

Ett större antal enstaka 5-poängskurser ges. Dessa kan väljas inom de differentierade studierna eller läsas som fristående kurs. Delar av utbildningen kan också läsas på distans och på halvfart.

Utvärdering och kvalitets-säkring

Ett pedagogiskt utvecklingsprogram finns utvecklat för att säkra lärarnas kompetensutveckling, kursplaneutveckling och fördjupning av lärarnas pedagogiska skicklighet. Alla kurser prövas mot mål, innehåll och genomförande. Dessa kursvärderingar sammanställs till en gemensam utvärdering för hela utbildningen. Genomströmningen vid THS är 85 % och vid det fyraåriga programmet 95%. Ett projekt kring co-examination med teologiska institutionen i Uppsala och Johannelunds Teologiska Institut pågår. Utgångspunkterna för en ämnesintegrerad examination prövas. Denna skall ske vid utbildningens avslutning och syfta till att integrera utbildningens olika ämnesmoment. Utbildningen inleds med problemorienterad metodgenomgång och syftar till ökad problemmedvetenhet över huvud taget. Ett lärarutvecklingsprogram har tagits fram i samarbete med Bard Institute for Writing and Thinking vid Bard College New York med syfte att öka medvetenheten kring kritiska och kreativa tankeprocesser. En studievecka genomförs

ht 1996 under ledning av professor Ray Peterson vid Bard College.

Forskningsanknytning

Undervisningen vid THS bedrivs på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Utbildningen har fått en tydlig forskningsanknytning och en rad forskningsprojekt har initierats för att stärka den relationen. Regelbundna forskarseminarier har införts där lärarna förutsätts delta aktivt. Lektorerna undervisar maximalt 300 timmar per år. Den övriga tiden utgörs av *ålagd* forskning som planeras i samråd med rektor. Följande projekt har initierats eller igångsatts:

- 1) *Arkeologiskt forskningsprojekt* där medel söks från Riksbankens jubileumsfond,
- 2) *Kvinnor, kyrka och makt inom evangeliska Kongo*, finansierat av Svenska Missionsförbundet på 25%,
- 3) *Kristologi ur ett feministiskt perspektiv*, delvis finansierat av HSFR,
- 4) *Religion och värderingsförändringar* finansierat av försäkringsbolaget Ansvar till 50%,
- 5) *Genetik-Etik-Livsaskådning* i samarbete med teologiska institutionen i Uppsala finansierat av Forskningsrådsnämnden,
- 6) *Attitudes towards genetic knowledge and genetic intervention – A transcultural study* i samarbete med teologiska institutionen,

filosofiska institutionen och institutionen för idéhistoria i Uppsala. Projektet är stött av Forskningsrådsnämnden och Institutet för framtidsstudier,

- 7) Arbete på en kommentar till *Efesierbrevet* finansierat av THS till 25 %,
- 8) *Frikyrklig moralbildning* tillsammans med teologiska institutionen i Lund med stöd av Frikyrkliga forskningsrådet,
- 9) *Sorg och sorgearbete* finansierat av Svenska kyrkans forskningsråd,
- 10) *Seeing is believing. An analysis of prophetic symbolic in the Old Testament* med stöd av Wallenbergstiftelsen. Forskningen bedrivs vid University of Cambridge,
- 11) *Immateriella bokslut*, projekt som påbörjas läsåret 1996/97 finansierat av Posten Research.

Samarbete med Centrum för invandrarforskning finns kring ett projekt om religion i ett mångkulturellt samhälle. Ett centrum för mission och dialog har också inrättats. Flera lektorer vid THS handleder D2-uppsatser vid de teologiska institutionerna i Uppsala och Lund. Två lektorer har direkta handledningsuppgifter inom forskarutbildningens ram. Opponentskap förekommer liksom ledamotskap i betygsnämnd. Tidskriften *Tro och Liv* publicerar

föredrag och THS har startat en egen skriftserie för publicering av litteratur med hög vetenskaplig kvalitet kallad *Studia Theologica Holmiensia*. Forskarutbildning är inte aktuell för närvarande. För forskarutbildning kommer nära kontakt att finnas med universiteten.

Internationellt samarbete

THS har av tradition en omfattande internationell verksamhet. Redan nu etablerade internationella relationer skall vidmakthållas och förnyas. Det gäller främst kontakter med North Park Theological Seminary, Chicago och Baptist Theological Seminary, Rüsclikon, som flyttar till Prag. Samarbete med Regent's Park College vid Oxford University håller på att utvecklas. Ett nytt studentutbyte har inletts med University of Western Cape, Sydafrika. Detsamma gäller New York Theological Seminary, Union Theological Seminary och General Seminary. Kontakter finns också med Tübingen, Hamburg, London, Kairo, Manila och Minneapolis. Lärarytbyte finns redan etablerat. Kontakter med tredje världen genom samfundens systerkyrkor finns. Internationella gästföreläsare med hög teologisk kompetens föreläser redan regelbundet vid THS, tex vid Waldenström- och Broadyföreläsningarna. Tjänst avdelad för det internationella student- och lärarytbytet finns ej.

Religionsvetenskapliga institutionen vid Umeå universitet

Umeå universitet grundades år 1965. Religionsvetenskaplig utbildning har bedrivits vid universitetet i Umeå allt sedan 1970-talet. Kursutbudet var inledningsvis anpassat till lärarutbildningens behov. Under 1980-talet har kursutbudet successivt utökats och genom samarbete med Uppsala universitet har AB-kurs i religionskunskap samt vissa C-kurser kunnat ges. De utlokaliserade kurserna har sammanlagt givit 160 poäng. Under 1980-talet gavs endast en fristående kurs i egen regi, dvs kurs i Norrländskt kyrkoliv om 20 poäng. Luleå och Härnösands stift har genom avtal i september 1995 anslagit 900.000 kronor för upprustning av det teologiska biblioteket samt för att påskynda inrättandet av en lektorstjänst i exegetik. Avtalet löper till den 1/7 1999. Den 1/7 1994 inrättades den religionsvetenskapliga institutionen vid Humanistisk fakultet. Den religionsvetenskapliga utbildningen ingår i lärarutbildningen och i det religionsvetenskapliga programmet i samarbete med Uppsala universitet. Dessa studier leder till teologie kandidatexamen och behörighet för prästexamen. De religionsvetenskapliga studierna vid Umeå universitet ingår i filosofie kandidatexamen. F n antas ca 100 studerande per år.

Ansökan gäller

Rätt att utfärda teologie kandidatexamen 140 poäng enligt högskoleförordningen.

Utbildningens mål

De religionsvetenskapliga studierna vill utifrån de olika ämnesområdena religionshistoria, religionsbeteendevetenskap, bibelvetenskap, kristendomens historia och tros- och livsåskådningsvetenskap bidra till fördjupad kunskap om de frågor som rör människans existens, hennes religiösa erfarenheter och traditioner.

Antagning och behörighet

Allmän och särskild behörighet enligt högskoleförordningens föreskrifter.

Antal antagna och examinerade

Den religionsvetenskapliga institutionen disponerar läsåret 1995/96 400 årsstudieplatser på AB och C-nivå som fristående kurs. Den religionsvetenskapliga institutionen är den tredje största vid Humanistisk fakultet (efter engelska och historia). Genomströmningen beräknas f n till 75 %.

Lsåret 1994/95 antogs på AB-kurs om 40 poäng samt A- och B-kurs om 20 poäng totalt 156 studerande. Antalet helårsprestationer under samma period var 121, vilket motsvarar en

genomströmning på 77 %. Läsåret 1995/96 har till samma typ av kurser 143 studerande antagits. Till detta kommer 71 personer som har antagits till olika distanskurser med fördröjd studietakt. Utöver detta tillkommer antagning till vissa fristående kurser.

Beräknat utbildningsbehov

Umeå universitet utbildar bl a för Svenska kyrkans behov i norrlandsstiftet, för skolans behov samt i övrigt för de personer som är intresserade av tros- och livsfrågor. Antalet sökande till de befintliga utbildningsplatserna är stort. Detta söktryck förväntas bestå under övermåttlig framtid.

Lärarnas antal och kompetens

Vid den religionsvetenskapliga institutionen finns 10 tjänster på minst halvtid inrättade. Av dessa är tre ordinarie lektorstjänster tillsatta med disputerad personal a) i tros- och livsåskådningsvetenskap, b) i kristendomens historia och c) i religionshistoria, samtliga heltid. En nyinrättad lektorstjänst i exegetik är under tillsättning med en kompetent sökande och en halv tjänst i religionsbeteendevetenskap är också under tillsättning med två kompetenta sökande. Dessutom finns en icke ordinarie professorstjänst i folkundervisningens historia placerad vid institutionen. Två universitetsadjunktstjänster finns inrättade som

prefekt och studierektor (teologie kandidatexamen), två amanuens-tjänster samt en institutionssekreterartjänst. Ett större antal timplärare rekryteras från Umeå universitet i stort liksom från Uppsala universitet och representerar en bred kompetens.

Bibliotek och läsplatser

Umeå universitetsbibliotek finns inom gångavstånd från religionsvetenskapliga institutionens lokaler. Universitetsbiblioteket har nyligen fått överta Luleå och Härnösands stiftsbibliotek samt en donation på 700.000 kronor för upprustning av den teologiska litteraturredelen. Ett referensbibliotek är under uppbyggnad och läsrum kommer att reserveras för de studerande i religionsvetenskap i anslutning till universitetsbiblioteket. Universitetsbiblioteket består av 1 miljon volymer varav den teologiska och religionsvetenskapliga delen utgörs av drygt 15.000 volymer.

Ekonomi

Religionsvetenskapliga institutionens budget grundar sig på reguljära grundutbildningsanslag som, exklusive lokalhyra, gemensamma avsättningar m m läsåret 1995/96 utgörs av 3,9 miljoner. Till detta kommer anslag för enskilda forskningsprojekt. Inga medel tilldelas institutionen ur forskarutbildningsanslaget. Varje utbildningsplats genererar ca

19.000 kronor. Varje helårsplats genererar på institutionsnivå och med en genomsnittlig genomströmning på drygt 75 % totalt 15.500 kronor. Då är lokalhyra, städning, el samt gemensamma avsättningar på universitets- respektive fakultetsnivå avräknade.

Utbildningsutbudet

Vid den religionsvetenskapliga institutionen ges f n följande kurser:

- Baskurs AB om 40 poäng.
- C-kurs i de fem ämnesområdena.
- D-kurs för studerande med religionsvetenskap som huvudämne i filosofie kandidatexamen, 10 poäng.
- Examensuppsats med anknytning till huvudämnet, 10 poäng.
- Dessutom ges kurs i religionskunskap motsvarande 20 poäng för lärarkandidaternas behov. Baskurs ges också på halvfart och på kvartsfart.
- Fördjupningskurser på C2-nivå om 10 poäng ges i norrländskt kyrkoliv, ortodoxt kyrkoliv samt om kristna kyrkor i ett mångkulturellt samhälle.

Av utbildningsutbudet kan man se att kurser motsvarande en teologie kandidatexamen 140 poäng ges. Närheten till demografiska databasen ger utbildningen en särskild profil.

Utvärdering och kvalitets-säkring

Religionsvetenskapliga institutionen ingår i det kvalitetssäkringsarbete som har utformats av Umeå universitet och som är relaterat till institutionens mål och de generella mål som universitetet har satt upp. Uppföljningsarbetet betonas såsom särskilt viktigt.

Forskning och forskarutbildning

Forskarutbildningsplan har antagits i november 1995 för filosofie licentiatexamen och filosofie doktorsexamen i religionsvetenskap. Ingen doktorandtjänst finns f n knuten till religionsvetenskapen. Institutionen har en strävan att möjliggöra för berörda lektorer att i sin tjänst ha både undervisning och forskning. Nedläggning i tjänst för forskning har ej fastställts än. Flera forskningsprojekt pågår t ex a) Utbildning och kolonialism finansierat av Riksbankens jubileumsfond, b) Kulturgräns norr finansierat av Riksbankens jubileumsfond, c) Sockenkyrkorna. Kulturarv och bebyggelsehistoria projekt genomfört i samverkan mellan Riksantikvarieämbetet och universitetet i Stockholm, Uppsala och Umeå. Projekt som utnyttjar demografiska databasens material kring nattvards- och dopsed finansierat av HSFR och Härnösands stift pågår också.

Internationalisering

Umeå universitet har ett väl utvecklat program för internationalisering och flera av de nämnda projekten vid religionsvetenskapliga institutionen har internationell karaktär.

Däremot finns inget utbytesprogram utformat och ingen befattningshavare finns vid den religionsvetenskapliga institutionen med särskilt ansvar för studerande- och lärarutbyte.

Examensrättsrapporter

Högskoleverkets serie ”Examensrättsprövning”

Utbildning i biodynamisk odling.

Högskoleverkets rapportserie 1996:2 R

Konstnärlig kandidat- och magisterexamen

Högskoleverkets rapportserie 1996:4 R

Kyrkomusikalisk utbildning vid Sköndalsinstitutet

Högskoleverkets rapportserie 1996:5 R

Tidigare examensrättsrapporter

Följande rapporter är utgivna av Kanslersämbetet. Efter 1 juli 1995 har Högskoleverket övertagit examensrättsprövningarna.

Nedanstående rapporter kan beställas via Fritzes:

Fritzes kundtjänst

Tfn 08-690 91 90, mån-fre 8.15-16.45

Fax 08-20 50 21

De frikyrkliga seminarierna som högskolor – en utredning.

Kanslersämbetets rapport 1993:1

Magisterexamensprövning.

Kanslersämbetets rapport 1993:2

Konstnärlig högskoleexamen eller ny fackhögskoleexamen i design – kriterier, genomgång och prövning av Berghs Reklamskola.

Kanslersämbetets rapport 1994:1

Examensrätt inom Lärarutbildningsområdet – delrapport från Lärarexamensgruppen.

Kanslersämbetets rapport 1994:2

Konstnärlig magisterexamen.

Kanslersämbetets rapport 1995:1

Doktorsexamen vid Stiftelsehögskolan i Jönköping.

Kanslersämbetets rapport 1995:2

Fortsatt magisterexamensprövning.

Kanslersämbetets rapport 1995:3

Prövning av Naprapathögskolan.

Kanslersämbetets rapport 1995:4

Examensrätt för Waldorfutbildningar.

Kanslersämbetets rapport 1995:6

*Högskoleverkets hela rapportserie
finns på rapportens baksida!*